

MORAVSKÁ
ZEMSKÁ
KNIHOVNA

duha^{4 | 2016}

Informace o knihách a knihovnách z Moravy

MODERNÍ TRENDY VE VEŘEJNÝCH KNIHOVNÁCH

Duha online:
<http://duha.mzk.cz>

Obsah

Studie, články	Adaptace veřejných knihoven na moderní trendy – <i>Libuše Foberová</i>	2
	Souvlastnosti témat informační gramotnosti a témat otevřeného přístupu na Univerzitě Karlově – <i>Richard Papík, Jitka Feberová, Lucie Korhoňová, Petr Urválek</i>	4
	Jsou veřejné knihovny bezbariérové? – <i>Vít Richter, Vladana Pillerová</i>	7
30 ročníků časopisu Duha	30. výročí časopisu Duha – závěr – <i>Jana Nejezchlebová</i>	11
Veřejné knihovny	Rozhovor s ing. Naděždou Andrejčíkovou, Ph.D. – <i>Jana Nejezchlebová</i>	12
	Projekt Jižní Morava čte – <i>Tereza Stodolová</i>	16
	Nová knihovna v Bilovicích nad Svitavou – <i>Marie Nedopilová</i>	22
	Škvrňata a batolata do knihovny na to tata aneb manuál, jak na to – <i>Svatava Hýbnerová</i>	25
Konference, akce	Knihovnický happening na Vsetíně – <i>Helena Gajdušková</i>	28
	Valná hromada SKIP KDK a Odborný seminář na téma literatura pro děti – <i>Svatava Hýbnerová</i>	32
	Umíte si představit, že si půjčíte v knihovně vrtačku?	
	V Německu to není žádný problém – <i>Libuše Foberová</i>	35
Informace pro knihovny	Nový dotační titul Obecní knihovny – <i>Monika Kratochvílová</i>	39
	Seminář IVIG 2016 – <i>Tereza Bártová</i>	42
	Válečné deníky autora dobře známého – ale vlastně ne tak zcela... – <i>Hana Kraflová</i>	44
Knihovníci píší o knihách a knihovnách:	Knihovníci píší o knihách a knihovnách:	
	Marketingové vystoupení v rozhlasu a TV – <i>Radim Chalupník</i>	45
Představujeme odborné knihovny	Představujeme odborné knihovny:	
	Knihovna Historického ústavu AV ČR, v. v. i. – pobočka Brno – <i>Jana Králová</i>	47
Z činnosti MZK	Dvacet let Rakouské knihovny	
	v Moravské zemské knihovně v Brně – <i>Darina Zanášková</i>	49
	Frankfurtský knižní veletrh – <i>Soňa Šinclová</i>	53
	Brněnský expresionismus v poli meziválečné literatury – <i>Soňa Šinclová</i>	56
Knihovnické osobnosti JMK	Šárka Ondrušková – knihovnice Obecní knihovny v Jinačovicích – <i>Lenka Šefflerová</i>	58
Oči Brna	Oči Brna v listopadu, prosinci a lednu – <i>Romana Macháčková, Vojen Drlik</i>	60
Recenze	Z dějin veřejných knihoven – <i>Jaromír Kubiček</i>	62
	Básnický rok jako koláž – <i>Vladislav Raška</i>	63
Zkušenosti ze zahraničních knihoven	Po stopách návštěvníků knihoven v Holandsku – <i>Adéla Dilhofová</i>	65
Rozhovor	Rozhovor s Mgr. Blankou Šučkovou – <i>Monika Kratochvílová</i>	78
Fejeton	My Pocket Library a jiné obrazy z dětství knihomila – <i>Martin Stöhr</i>	81

DUHA. Informace o knihách a knihovnách z Moravy. Ročník 30 (2016), číslo 4.

Vydává **Moravská zemská knihovna v Brně** pro potřebu knihoven, knižního obchodu, nakladatelství a literárních pracovišť.

Adresa vydavatele a redakce:

Moravská zemská knihovna v Brně

Kounicova 65a, 601 87 Brno

Telefon: 541 646 126

E-mail: duha@mzk.cz

IČ 094943, DIČ CZ00094943.

Foto na přední straně:

Úvodní slovo Tomáše Halíka při slavnostním otevření českého národního stánku na mezinárodním knižním veletrhu ve Frankfurtu nad Mohanem.

Autor fotografie: Soňa Šinclová.

Grafické zpracování: Pavel Václav Vašček.

Vychází 4x ročně tištěně i on-line.

Reg. číslo MK E 7312. Duha ISSN 0862-1985 (Print),

ISSN 1804-4255 (Online).

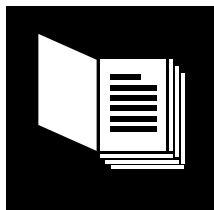
Redakce: Mgr. Jana Nejezchlebová, vedoucí a výkonná redaktorka, Mgr. Jan Lidmila, technický redaktor, Mgr. Adéla Dilhofová, redaktorka, Mgr. et Mgr. Monika Kratochvílová, redaktorka a jazyková korektura.

Redakční rada: prof. PhDr. Tomáš Kubiček, Ph.D. (Moravská zemská knihovna), předseda redakční rady, PhDr. Libuše Foberová, Ph.D. (Ústav bohemistiky a knihovnictví FPF Slezské univerzity v Opavě), PhDr. Helena Gajdušková (Masarykova veřejná knihovna Vsetín), Mgr. Hana Šimonová (Městská knihovna Hodonín)

Jihomoravský kraj

Časopis vychází s podporou dotace Jihomoravského kraje.

Vážené čtenářky, Vážení čtenáři,

v letošním 30. ročníku časopisu Duha jsme se ve třech pokračováních vrátili k historii jeho vzniku a dalšímu vývoji. Prošli jsme podrobně jednotlivá desetiletí, práci redaktorů i přispěvatelů, obsahové i grafické změny časopisu. V tomto čísle tedy cyklus končíme závěrečným shrnutím aktivit a ohlédnutím za výstavou a setkáním redaktorů knihovnických časopisů. Také informujeme o Retro čísle, které vychází současně s Duhou 4/16.

Hlavním tématem posledního čísla časopisu Duha v roce 2016 jsou moderní trendy ve veřejných knihovnách. Úvodní text hlavního bloku **Studie, články** *Adaptace veřejných knihoven na moderní trendy* rozděluje moderní trendy podle oblastí a upozorňuje na strategické dokumenty, s nimiž by veřejné knihovny měly pracovat. Článek se věnuje také marketingovým trendům. *Souvvislosti témat informační gramotnosti a témat otevřeného přístupu na Univerzitě Karlově*. Článek seznamuje se Strategií informační gramotnosti Ústřední knihovny UK. *Jsou moderní knihovny bezbariérové?* Autoři článku tuto otázku kladou a současně na ni odpovídají prostřednictvím výsledků průzkumu prostorového a technického vybavení veřejných knihoven. Průzkum v květnu 2016 provedl Knihovnický institut NK, MZK a NIPOS.

Dvacet let českého knihovnictví. Pro rozhovor v tomto čísle jsme oslovili ing. Naděždu Andrejčikovou, PhD. Je zakladatelkou společnosti Cosmotron, která se zabývá oblastí zpracovávání, uchovávání a zpřístupňování informací a spolupracuje s knihovnamí pamětových institucí i s veřejnými knihovnami.

Rubrika **Veřejné knihovny**. Přináší informace o závěrečném vyhodnocení literární soutěže vybraných veřejných knihoven v rámci projektu *Jižní Morava čte*, o stěhování Obecní knihovny v Bílovicích nad Svitavou do nových prostor a seznamuje s aktivitami pro úplně nejmenší čtenáře v Městské knihovně v Hodoníně.

Konference, akce. Rubrika seznamuje s průběhem knihovnického happeningu ve Vsetíně, s konáním Valné hromady SKIP KDK a doprovodného

odborného semináře na téma literatura pro děti a mládež a dalšími aktivitami ve veřejných knihovnách.

Rubrika **Informace pro knihovny** přináší článek o novém dotáčním titulu pro knihovny v JMK a přibližuje program semináře IVIG, tedy setkání knihovníků vysokoškolských knihoven. Rubriku doplňuje článek o válečných denících spisovatele Ondřeje Sekory. Z pobytu v nacistických pracovních táborech na přelomu let 1944-45 se dochovala řada kreseb známého autora dětských knih. Deníky byly v roce 2016 vydány knižně.

Knihovníci píší o knihách a knihovnách. Závěrečná část cyklu se věnuje marketingovému vystoupení v rozhlasu a v TV.

Představujeme odborné knihovny. V tomto čísle představujeme jednu z knihoven AV ČR, knihovnu Historického ústavu v Brně.

Z činnosti MZK. Rubrika přináší ohlédnutí za prací jedné ze zahraničních knihoven *Dvacet let činnosti Rakouské knihovny*, informace o knižním veletrhu ve Frankfurtu nad Mohanem a přibližuje výstavu *Brněnský expresionismus v poli meziválečné literatury*.

Knihovnické osobnosti JMK. Představujeme Šárku Ondruškovou, která se ve svém volném čase věnuje Obecní knihovně v Jinačovicích. Knihovnu vybudovala, podílí se na jejím rozvoji, připravuje kreativní dílničky, výlety pro děti i rodiče, vydává časopis *Knihovniček*, organizuje Dobrodružství v knihovně. Ale především je dobrou knihovnicí, zajišťuje knihovnické a informační služby a do „její“ knihovny chodí všichni rádi.

Oči Brna. Projekt představuje formou výstav a doprovodných akcí mimořádné osobnosti Jindřišku Wurmovou a Roberta Musila.

Recenze. Rubrika seznamuje s knihou Jiřího Poláčka *Básnický rok* a odbornou knihovnickou publikací *Veřejné knihovnictví na Uherskohradištsku do roku 1945*.

Zkušenosti ze zahraničních knihoven. Podíváme se do knihoven v Holandsku.

Rozhovor je věnován Mgr. Blance Skučkové, vedoucí oddělení literatury a knihoven MK ČR, která byla na konferenci Knihovny současnosti 2016 oceněna medailí Z. V. Tobolky za významný přínos k rozvoji českého knihovnictví.

Fejeton v tomto čísle od básníka a publicisty Martina Stöhra má název *My Pocket Library* a jiné obrazy z dětství knihomila.

Za redakci časopisu Duha přejí zajímavé čtení a příjemný konec roku 2016

Jana Nejezchlebová

Adaptace veřejných knihoven na moderní trendy

Libuše Foberová

libuse.foberova@fpf.slu.cz

Moderní trendy v knihovnictví můžeme rozdělit na tyto oblasti:

- 1) Akvizice – obsah knihoven – Google Books;
- 2) Multikulturalismus – (ne)boj se sociální nerovnosti – migrační a azylová politika ČR – EU;
- 3) Komunitní prostor knihoven – fyzické místo pro čtenářské aktivity – čítárny – Genius loci – vzdělávání všech věkových kategorií – knihovna jako vzdělávací instituce;
- 4) E-prostor knihoven – CPK – digitální obsah, digitální občanství – masová digitalizace – <http://www.europeana.eu/portal/> – eBook – digitální výpůjčky – kvalitní hybridní knihovny;
- 5) Rozvoj technologií – RFID – mobilní zařízení a aplikace – „inteligentní stoly“ ve studovnách, 3D tiskárny atd.
- 6) Strategické a efektivní řízení knihoven – personální politika – měření návratnosti investic metodou ROI – fundraising – využívání dobrovolníků – reakce na stagnující/klesající rozpočty;
- 7) Marketingové trendy.

Budoucnost veřejných knihoven bude záviset na jejich schopnosti zachytit trendy a směry nejen v oboru knihovnictví, ale i všech souvisejících oborů. Knihovník identifikuje dokumenty a selektuje informace, dělá to pro všechny oblasti lidského vědění. Je užitečný všem oborům, které existují, a že je jich skutečně hodně. Poslání knihovny závisí na jejím zaměření. Veřejné knihovny se přetvářejí v komunitní centra, propagují beletrii, autory, čtení a čtenářství. Specializované knihovny mají konkrétní zaměření – specializaci a v tom směru profilují svůj fond, organizují informační zázemí. Každá knihovna vychází z potřeb komunity, které slouží, ze znalosti místa. Jak se vyvíjí

člověk, vyvíjí se i jeho informační prostor. Profesor Milan Konvit hovoří o třech fázích vývoje: orální informační prostor, písemný informační prostor a digitální informační prostor. Lidé už do knihoven nechodí, ale surfují. Připravme se na to, že k nám nebudou chodit pro informace jako dříve. Musíme jít my za nimi, tedy vstoupit do digitálního informačního prostoru a vytvořit hybridní knihovny, vytvořit adekvátní e-prostor pro budování čtenářské komunity. Projekt Centrální portál knihoven, který dokončuje Moravská zemská knihovna v Brně, je dobrým příkladem.

Strategie evropských knihoven vychází ze změn společenského vývoje. Každá knihovna reaguje na změny ve své zemi, přesto můžeme vysledovat jednotlivé trendy, které mají společné rysy: úsilí o rozšíření funkcí klasické knihovny o úlohu informačního, kulturního a komunikačního centra obce; zvýraznění úlohy knihoven v procesu celoživotního vzdělávání a aktivní podpora čtenářství; poskytování nových služeb na bázi hybridní knihovny propojující tradiční a elektronické informační zdroje; budování knihovny jako příjemného místa pro studium a trávení volného času; posílení vzájemné spolupráce knihoven a dalších pamětových institucí v národním i mezinárodním rámci; vysoká kvalifikace a profesionalita pracovníků knihoven.

Knihovny musejí reagovat na nové technologie. Čtvrtá průmyslová revoluce představuje kyberneticko-fyzikální systémy, díky kterým vzniknou „chytré továrny“. Inteligentní zařízení převezmou některé činnosti, které dosud vykonávali lidé. Počítá se s metodami strojového vnímání, autokonfigurace a autodiagnostiky, s počítačovým spojením strojů a dílů a tak dále. Knihovny jsou silně ovlivňovány mohutným rozvojem informačních a komunikačních technologií, zvláště potom digitálními technologiemi (<http://www.europeana.eu/portal/>).

Veřejné knihovny reagují na změny ve společnosti rozšířením svých tradičních funkcí: **stávají se kulturními, vzdělávacími, komunitními a kreativními centry.** Cílem je vybudovat kvalitní hybridní knihovny.

Role knihoven jako pilířů pro celoživotní vzdělávání je nenahraditelná. Vládní strategické dokumenty počítají s knihovnami a školami jako s centry celoživotního vzdělávání. Knihovny by měly své vzdělávací aktivity profesionalizovat – akreditovat. Měly by vytvářet mezigenerační vzdělávací programy, budovat učební střediska pro digitální vzdělávání, rozvíjet všechny složky informační gramotnosti, multimediální gramotnost (digitální fotografie, využívání chytrého telefonu, vytváření filmového archivu YouTube ad.), finanční, digitální a občanskou gramotnost. Podporovat osobní rozvoj občanů, zaměřit se na budování osobní značky, na kariérní rozvoj. Zakládat poradenská centra pro nezaměstnané a ve spolupráci s úřadem práce pro ně organizovat rekvalifikační kurzy. Pro děti vytvářet 3D animace, věnovat se robotice, bezpečnosti kyberprostoru. Vybudovat pro mládež divadelní a hudební učebny, prostor pro tiché učení. Podporovat kritické myšlení a propojit knihovnické lekce s rámcovými vzdělávacími programy škol. Specializovat se na práci s mládeží, zejména je učit pracovat s informacemi. Podílet se na výrobě video kurzů, e-learningových kurzů, budovat mobilní učebny.

Knihovny by se měly věnovat i osvětovému vzdělávání. Klást důraz na ekologickou výchovu, jít příkladem „zelená knihovna“ a vysvětlovat zelenou energii. Věnovat se zdravotnické výchově, zejména prevenci.

Zábavné vzdělávání patří do komunitních knihoven, může se jednat například o kurzy tance, o deskové hry, o kurzy jak si upéct pizzu nebo uvařit domácí pivo.

Významnou cílovou skupinou pro knihovny jsou senioři. Evropa stárne. Jedná se o aktivity v rámci tzv. The Silver Economy. Seniorům mohou knihovny nabízet kurzy trénování paměti, virtuální U3V, aktivity, které posilují sociální vazby a snášlivost v místní komunitě a rozvíjí mezigenerační dialog dětí, mládeže a seniorů. Nabízí se spolupráce s Alzheimercentry například formou biblioterapie.

Kulturní role knihoven je velmi silná, knihovny reagují na místní kulturu a zvyky. Měly by se snažit propojit místní umění a místní umělce s přehledem na národní a nadnárodní úrovni. Nabízet aktivity typu: divadla malých forem, komponované hudební a literární večery, týden dětské knihy, autogramiády, autorská čtení, koncerty, literární konference, workshopy čtení, knižní jarmarky, ale i výstavy fotografií, soch a plastik, obrazů apod.

Knihovny by měly vycházet z těchto strategických dokumentů:

- 1) Koncepce rozvoje knihoven na léta 2017–2020
- 2) Koncepce celoživotního vzdělávání knihovníků
- 3) Státní kulturní politika na léta 2015–2020
- 4) Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2015–2020
- 5) Koncepce podpory mládeže na období 2014–2020
- 6) Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí pro období 2013–2017
- 7) Strategie digitální gramotnosti ČR na období 2015–2020

Všechny uvedené dokumenty garantují podporu a rozvoj škol a **knihoven jako center celoživotního vzdělávání** a jsou propojeny s grantovou politikou.

16 marketingových trendů pro rok 2016, rok 2016 je rokem značky

Můžeme v knihovnách vytvářet sebelepší program, když o tom nedáme světu vědět, neuspějeme. **TwinEngine** – marketingová poradenská agentura v Houstonu (USA – stát Texas), která se specializuje se na budování značek, představila těchto 16 marketingových trendů pro rok 2016. (Zdroj: <http://twinengine.com/>) Mohlo by se zdát, že už samotné slovo knihovna je silnou značkou. Tak proč se značkou knihovny máme zabírat?

Knihovna působí v konkrétní komunitě a měla by se dokázat odlišit od konkurence. Stát se silnou značkou, mít své logo – vizuální ztvárnění značky.

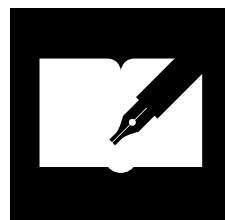
- 1) Vytvářejte povědomí o značce – marketing musíte zacílit na vybrané cílové skupiny. Značku budujeme buď pomocí jedinečného prodejního argumentu, nebo posilováním firemní identity.
- 2) Značka musí propojovat strategii a účel instituce.
- 3) Budování vztahů se zákazníky je klíčem k úspěchu.
- 4) Stavějte na zkušenostech zákazníků.
- 5) Značka musí definovat skutečnou hodnotu pro zákazníky.
- 6) Obsah zůstává „králem“. Značky by měly v rámci své strategie stanovit, jakým způsobem budou spolupracovat s blogery, youtubeři i profesionálními redaktory, jaký obsah zamýšlí publikovat na vlastních kanálech a jak hodlají monitorovat obsah generovaný uživateli.
- 7) INBOUND marketing – marketing bez peněz – blogy, internetová rádia a TV, e-knihy, SEO – optimalizace webu pro vyhledávače, sociální média, e-zpravodaje a videa.
- 8) Marketingový výzkum – BIG DATA.
- 9) Webové stránky musejí odrážet pravost značky.

- 10) Sociálním médiem je internet.
- 11) Videá pomáhají budovat hodnotu značky.
- 12) Mobilní marketing je nutností. Smart-katalog – katalog pro mobilní zařízení.
- 13) Význam lokálního marketingu poroste.
- 14) Online reklama se přemísť na mobil.
- 15) Storytelling – vyprávění příběhů: prodejní řeč – prodejní příběh – vizuální vyprávění bude mít zásadní vliv na úspěch marketingu; průměrná pozornost člověka je 8,5 sekund, pokud ho stránka nezaujme, jde dál; značka se skládá z příběhů – příběhy zaměstnanců, příběhy, které ostatní vyprávějí o vás. Váš příběh je víc než chytlavý slogan.
- 16) Vaše značka musí vynikat – odlište se od konkurence, šokujte, buďte nezapomenutelní; pamatujte, že kvalitní služby a kompetentní a vstřícní knihovníci jsou tou nejlepší značkou pro knihovnu. Nekopírujte druhé knihovny, buďte sami sebou. Vyniknout můžete jedinečně tak, že budete vědět, co vás dělá tím, kým jste.

„Vaší značkou je to, co o vás lidé říkají, když zrovna nejste v místnosti.“ Jeff Bezos

Souvislosti témat informační gramotnosti a témat otevřeného přístupu na Univerzitě Karlově

Richard Papík, Jitka Feberová, Lucie Korhoňová, Petr Urválek
papikr@cuni.cz

Úvod do představ informační gramotnosti a otevřeného přístupu na Univerzitě Karlově, které jsou tematicky sice mírně odděleny, ale zároveň i spojovány mnohými společnými znaky. Zamýšlený a postupně realizovaný koncept informační gramotnosti na Univerzitě Karlově má čtyři základní moduly v rámci tzv. Kostky informační gramotnosti UK. Témata otevřeného přístupu mají pevné místo v tématech informační gramotnosti v současnosti, ale zejména do budoucnosti, neboť platformy otevřeného přístupu se rozšiřují.

Článek ve značné části vychází ze stejnojmenného příspěvku předneseného na konferenci Conference Libraries V4 in the Decoy of Digital Age / Knihovny v nástrahách digitálního věku na jaře roku 2016 v Brně, která byla organizována v péči Moravské zemské knihovny [FEBEROVÁ a kol., 2016]. Zároveň je doplněn o nové záležitosti udané po této konferenci. V jiných částech textu je krácen.

Strategie informační gramotnosti je jedním ze současných cílů a významnou vizí Ústřední knihovny Univerzity Karlovy (UK), ačkoliv této problematice zatím nebyla věnována pozornost na centrální úrovni systému knihoven UK. Univerzita Karlova má však velmi decentralizovaný systém knihoven a podpora informační gramotnosti se může na různých fakultách velmi lišit. To není jednoduché pro jakoukoliv koncepci, která má být rychlá, účinná a přiměřeně levná. Informační vzdělávání (informační gramotnost) je žádoucí podmínkou a hlavně pobídkou současné výzkumné práce spojenou nejen s vědou, ale i pedagogickou činností. Koncepce Ústřední knihovny Univerzity Karlovy v této sféře míří do čtyř sektorů, které jsou součástí modelu v podobě tzv. kostky informační gramotnosti (viz obr. 1).

Obr. 1: Kostka informační gramotnosti na Univerzitě Karlově a její cílové skupiny

Všechny čtyři sektory jsou jistým způsobem propojeny, ale zároveň jsou i autonomní v přípravě koncepce. Např. největší angažmá ve prospěch otevřeného přístupu je pravděpodobně v práci pro výzkumníky, vědecké pracovníky a učitele, případně knihovníky a informační pracovníky (jde tedy o sektory 2 a 3).

Ústřední knihovna UK plánuje v současnosti položit základní kameny pro nastavení rámce pro vzdělávání v oblasti informační gramotnosti na celouniverzitní úrovni v podobě volitelného předmětu. Do značné míry je možno se ztotožnit s myšlenkami modelu IDEA (interview, design, embed, and assess) [MULLINS, 2016]. Pro vzdělávání studentů už od bakalářských programů Ústřední knihovna UK pořídila tzv. discovery službu pro zjednodušení vyhledávání v odborných databázích a dále zajišťuje každoročně ve spolupráci s Informačním, poradenským a sociálním centrem (IPSC) několik vzdělávacích akcí se zaměřením na práci s informačními zdroji (zejména sektor 1 v modelu, ale také akce v sektoru 2 a 3). Ústřední knihovna UK využívá každé příležitosti ke zprostředkování odborných i informativních přednášek, workshopů a seminářů pro knihovníky a informační profesionály často ve spolupráci s firmami z oboru, např. takových hráčů v informačním průmyslu, jako jsou Thomson Reuters nebo Elsevier (sektor 3 v modelu). Každý rok Ústřední knihovna provozuje několik semestrálních kurzů pro seniory v rámci Univerzity třetího věku a v roce 2015 a 2016 se podílela svými příspěvky na Juniorské univerzitě pro maturitní ročníky studentů gymnázií a středních škol z celé ČR (sektor 4 v modelu).

Univerzita Karlova podepsala Berlínskou deklaraci, se kterou se připojila k podpoře open access (OA) již v roce 2012. Rozhodnutí navázalo na novou Koncepci ediční politiky UK. Univerzita Karlova se tak formálně zavázala k projednávání konkrétních právních aspektů, způsobu financování a vytváření podmínek pro sdílení poznatků. Politika OA na univerzitě zatím nebyla definována, ale vzniklo několik pracovních skupin, které řešily záležitosti související s OA jako je repozitář nebo právní otázky publikování v režimu OA. Otázky open access se ujala Ústřední knihovna Univerzity Karlovy. Prvním krokem bylo založení

skupiny expertů pro open access (OA) knihovníků na každé fakultě. Tato skupina se pravidelně schází a aktivně přistupuje k jednotlivým otázkám v rámci OA. První setkání bylo čistě edukativní, pro tuto skupinu byla uspořádána prezentace na téma open accessu a její praktické otázky. Tato skupina komunikuje skrze mailovou konferenci, která byla za tímto účelem zřízena.

Tato skupina uspořádala v roce 2015 společnými silami Open Access Week. Do příprav Open Access Week se zapojily všechny fakulty. Nejdůležitější jsou však webové stránky, které podávají základní informace o Open Access, také propojení Horizontu 2020 a OA. Nemalá část těchto stránek je věnovaná predátorským časopisům. O tuto stránku Open Access je nemalý zájem, protože se může dotýkat všech autorů, aniž by se primárně zajímali o Open Access. Nejlepším pomocníkem v rozšiřování povědomí o predátorech jsou špatné zkušenosti konkrétních autorů. Zdá se, že informační gramotnost v oblasti OA se na Univerzitě Karlově daří úspěšně zlepšovat. Obsáhlejší povědomí o OA mají spíše akademičtí pracovníci, a velmi detailně ji znají autoři, kteří měli přímou zkušenost s predátorskými časopisy. Na základě této zkušenosti se začali zajímat o Open Access a jeho využití. Rozšíření povědomí o OA mezi studenty zatím není tak velké, ale pravidelně se s tímto tématem seznamují na přednáškách pořádaných knihovnami.

Již zmíněným výrazným podnětem k publikačnímu chování jsou predátorské časopisy a publikování v nich. Jedná se o výrazný negativní jev, který parazituje na myšlence otevřeného přístupu. Zároveň poškozuje jeden ze základních kamenů moderní vědy, kterým je kvalitní vědecký časopis, včetně ceněného procesu recenzního řízení [PLANKOVÁ, 2016].

V červnu 2016 Ústřední knihovna Univerzity Karlovy spolupřátala konferenci na téma Parazitické vztahy v akademickém publikování spolu s Etnologickým ústavem AV ČR. Konference se konala na půdě Akademie věd ČR a hlavním tématem bylo predátorské publikování. Tzv. predátoři jsou časopisy nebo nakladatelé, kteří zneužívají myšlenku otevřeného přístupu ve svůj prospěch a vznikají primárně s cílem

vybírat autorské publikační poplatky a generovat zisk. Hlavní hvězdou konference byl americký knihovník Jeffrey Beall, který jako první zveřejnil seznam potenciálních, možných nebo pravděpodobných predátorských vědeckých časopisů s otevřeným přístupem. Konference byla velmi úspěšná a Jeffrey Beall dokázal naplnit celý sál hlavními aktéry vědy v akademickém prostředí České republiky [KORHOŇOVÁ, 2016].

Závěr

Koncepce informační gramotnosti, přestože je léta naplňována v podobě kurzů pro jednotlivé uživatelské skupiny, stejně tak na jednotlivých fakultách UK (fakult je celkem 17) je však v systémovém řešení teprve před univerzitou a její Ústřední knihovnou. Zákonitě musí být spojena s moderními technickými prostředky a trendy (e-learning, online learning, MOOC kurzy apod.), pokud se mají v některých segmentech zvládnout doslova tisíce studentů spolu s dalšími pracovníky univerzity. Otevřený přístup i další aktuální témata představují obohacení problematiky informační gramotnosti a současně dovedností v oblasti výzkumu (tzv. research skills), které jsou nezbytným předpokladem úspěšné vědecké práce. Otevřený přístup pak koresponduje i s koncepty tzv. otevřené vědy (open science).

Použitá literatura

FEBEROVÁ, Jitka a Lucie KORHOŇOVÁ, Petr URVÁLEK, Richard PAPÍK. In: Libraries V4 in the Decoy of Digital Age : proceedings of the 6th Colloquium of library and information experts of the V4+ countries held from 31st May – 1st June 2016 in Brno = Knihovny zemí V4 v nástrahách digitálního věku : sborník příspěvků ze 6. kolokvia knihovnicko-informačních expertů zemí V4+ konaného 31. května – 1. června 2016 v Brně. Brno : Moravian Library in Brno, 2016, s. 221–224.

KORHOŇOVÁ, Lucie. Predátorské časopisy a Jeffrey Beall v Klementině. Ikaros [online]. 2016, ročník 20, číslo 6 [cit. 2016-08-29]. urn:nbn:cz-ikaros-17791. ISSN 1212-5075. Dostupné z: <http://ikaros.cz/node/17791>

MULLINS, Kimberly. IDEA Model from Theory to Practice: Integrating Information Literacy in Academic Courses. Journal of Academic Librarianship [online]. 2016, 42(1), 55–64 [cit. 2016-04-24]. DOI: 10.1016/j.acalib.2015.10.008. ISSN 00991333.

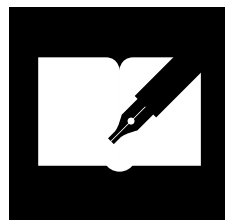
PLANKOVÁ, Jindra. Informační predátoři a jiná řešení. In INFORUM 2016 : 22. ročník konference o profesionálních informačních zdrojích, Praha 24.–25. května 2016 [online]. Praha : Albertina icome Praha, 2016 [cit. 2016-05-30]. ISSN 1801-2213. Dostupné z: <http://www.inforum.cz/pdf/2016/plankova-jindra.pdf>

UK se přihlásila k Berlínské deklaraci Open Access. 2013. iForum [online]. 2013. [cit. 2016-02-10]. Dostupné: <http://iforum.cuni.cz/IFORUM-14799.html>

Jsou veřejné knihovny bezbariérové?

Vít Richter, Vladana Pillerová

vít.richter@nkp.cz, vladana.pillerova@nkp.cz

Při výčtu předností dnešních veřejných knihoven často zdůrazňujeme, že knihovny jsou přístupné každému. Tato charakteristika je zvýrazněna i v knihovním zákonu, který vymezuje knihovnu jako „zařízení, v němž jsou způsobem zaručujícím rovný přístup všem bez rozdílu poskytovány veřejné knihovnické a informační služby“. Když se knihovní zákon připravoval, bylo nejčastějším tématem diskuzí na téma rovného přístupu, zda vysokoškolské, akademické, muzejní či jiné specializované knihovny naplní stanovený princip rovnosti, když ve svých službách zvýhodní tu část uživatelů, pro které je primárně zřízena, tj. studenty, pedagogy, vědecké pracovníky a další. Mnohem méně se ale hovoří o tom, zda fyzické prostory knihovny jsou uzpůsobeny tak, že je každý může skutečně navštívit a využít.

V květnu 2016 provedl Knihovnický institut Národní knihovny ČR ve spolupráci s Moravskou zemskou knihovnou a NIPOS průzkum prostoro-
vého a technického vybavení veřejných knihoven, tj. knihoven provozovaných obcí, městem či krajem. Průzkumu se zúčastnilo 2 027 knihoven a poboček různých velikostí. Knihovny působící v obcích s počtem obyvatel více než 3 000 byly zastoupeny v rozsahu 70 až 100 % (382 knihoven), včetně všech krajských knihoven a jejich poboček. Zúčastnila se také pětina knihoven v obcích do jednoho tisíce knihoven (863 knihoven).

V Jihomoravském kraji se průzkumu zúčastnilo 313 knihoven, tj. 44 % z celkového množství. V průzkumu bylo knihovnám a jejich provozovatelům položeno několik otázek ve vztahu k bezbariérovosti knihoven.

Otázka: Je zvenčí do budovy knihovny umožněn bezbariérový přístup?

V tabulce č. 1 uvádíme informace o dostupnosti vstupu do knihovny v obcích podle počtu obyvatel. V dané kategorii obcí jsou hodnoceny společně jak knihovny, tak i jejich pobočky. Při celkovém

	Ne		Ano		Ano, ale s dopomocí		Knihovny a pobočky celkem	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
do 1000 obyvatel	425	49%	339	39%	110	13%	874	100%
1001–3000 obyvatel	181	40%	193	43%	76	17%	450	100%
3001–5000 obyvatel	60	38%	72	45%	28	18%	160	100%
5001–10 000 obyvatel	59	41%	65	45%	20	14%	144	100%
10 001–20 000 obyvatel	29	35%	37	45%	17	20%	83	100%
20 001–40 000 obyvatel	47	49%	40	42%	9	9%	96	100%
nad 40 001 obyvatel	48	35%	70	51%	20	14%	138	100%
krajské knihovny	10	12%	50	61%	22	27%	82	100%
Knihovny celkem	859	42%	866	43%	302	15%	2 027	100%

tabulka č. 1

pohledu na všechny knihovny zúčastněné v průzkumu vidíme, že 1 052 sledovaných knihoven (52 %) nemá bezbariérový vstup do budovy. Další 273 knihoven (13 %) zjišťuje, že přístup do knihovny je možný s určitou pomocí a pouze 702 knihoven, tj. 35 % potvrzuje, že při vstupu do budovy na návštěvníky nečeká žádná překážka.

Nejhorší situace je v nejmenších obcích, kde 61 % knihoven konstatuje, že vstup do knihovny není bezbariérový. Další problémovou skupinou jsou knihovny a pobočky v městech s 20 001 až 40 000 obyvateli, kde 54 % knihoven chybí bezbariérový vstup do budovy. Nejlépe dostupné jsou krajské knihovny a jejich pobočky, kde pouze čtvrtina (24 %) objektů není bezbariérová.

Při vyhodnocení této otázky se můžeme zvlášť podívat na knihovny Jihomoravského kraje. Zde se průzkumu zúčastnilo 313 knihoven a jejich poboček, což je 44 % z celkového počtu knihoven v kraji. Zjištěné údaje ukazují, že situace v Jihomoravském kraji se téměř shoduje s celostátními hodnotami – 50 % knihoven nemá bezbariérový vstup, 13 % knihoven je dostupných s pomocí a 36 % knihoven je bezbariérových.

Samotný vstup do budovy nemusí být jedinou překážkou, která čeká na návštěvníky knihoven, a proto jsme položili další otázku, která se týkala přístupnosti vnitřních prostor.

Otázka: Je uvnitř budovy knihovny zajištěn bezbariérový přístup do všech prostor pro veřejnost?

U vnitřních prostor je situace mírně lepší, ale rozhodně nesvádí k optimismu. Celkem 859 knihoven a jejich poboček (42 %) konstatuje, že jejich vnitřní prostory nejsou bezbariérové. I v tomto případě jsou na tom nejhůře knihovny v malých obcích do 1 000 obyvatel a knihovny v městech velikosti dvacet až čtyřicet tisíc obyvatel – shodně 49 % těchto knihoven nemá vnitřní prostory bezbariérové. U městských knihoven k tomu přistupuje jen velmi omezený počet prostor dostupných s pomocí (9 %). Naopak za vcelku příznivou můžeme hodnotit situaci krajských knihoven a jejich poboček, kde omezení přetrvává u 12 % prostor a 27 % knihoven má dostupné prostory s pomocí.

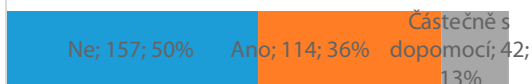
Ani v tomto případě nezjišťujeme nějaké podstatné rozdíly u knihoven z Jihomoravského kraje. Zde 41 % nemá své vnitřní prostory bezbariérové, 14 % je dostupných s pomocí, 45 % knihoven je dobře přístupných.

Řada knihoven komentovala svou prostorovou situaci a pro ilustraci vybíráme několik typických a často opakujících se hodnocení, která dokreslují reálné podmínky podstatné části knihoven.

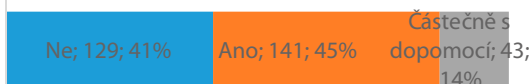
Bezbariérovost knihoven v Jihomoravském kraji

■ Ne ■ Ano ■ Částečně s pomocí

Bezbariérový vstup do budovy

Dostupnost vnitřních prostor

- Bezbariérový přístup je pouze do přízemí.
- Bezbariérové je jen oddělení pro děti a mládež.
- Knihovna nemá zajištěný bezbariérový přístup. Knihovna sídlí ve 2. patře – přístup je po schodišti.
- Vstupní dveře do objektu jsou bezbariérové, ale knihovna se nachází v prvním patře budovy.
- Budova je bezbariérová, ale vchodové dveře jsou pro vozíčkáře překážkou.
- Vozíčkář se pomocí plošiny dostane pouze k výpůjčnímu pultu.
- Charakter historické budovy to neumožňuje.
- Bezbariérový přístup je jen ke knihám, které jsou v pojízdných vozících (čerstvě vrácené a novinky). K regálům není bezbariérový přístup.
- Tři schůdky zvládnou maminky s kočárkem v pohodě a zajedou až do půjčovny.
- Od r. 2011 neúspěšně jednáme se zřizovatelem o zajištění bezbariérového přístupu

Dalším aspektem dostupnosti knihoven je možnost do knihovny přijet autem a také tam zaparkovat. V průzkumu jsme se dotázali, zda má knihovna k dispozici parkovací místa a jak je to s parkovacími místy pro osoby s postižením.

Otázka v tomto případě zněla:

Otázka: Má knihovna k dispozici parkovací místa pro veřejnost? Případně vyhrazená v bezprostřední blízkosti?

Při celkovém pohledu na všechny knihovny lze konstatovat, že polovina knihoven má k dispozici parkovací místa a druhá nikoliv. Situace se ale odlišuje s vazbou na velikost obce. Obecně platí, že čím větší obec, tím více přibývá knihoven bez parkovacích míst. V obcích do 1 000 obyvatel má rezervované místa k parkování 62 % knihoven, ale v krajských městech je to jen 12 %.

Knihovny, které potvrdily existenci parkovacích míst, byly vyzvány, aby uvedly počet parkovacích míst a aby zvlášť zaznamenaly parkovací místa vyhrazená pro osoby s postižením. Při našem hodnocení nebudeme zkoumat zjištěný počet parkovacích míst, ale můžeme se podívat, kolik knihoven má k dispozici rezervovaná místa pro osoby s postižením. Z celkového počtu pouze 242 knihoven (12 %) uvedlo, že má k dispozici parkovací místa pro osoby s postižením. Z tohoto hlediska jsou na tom nejlépe knihovny v obcích o velikosti 3 001 až 5 000 obyvatel, kde 21 % knihoven nabízí parkovací místa pro postižené. Naopak nejhůře na tom jsou knihovny v nejmenších obcích, ale také knihovny v největších městech, kde má místa pro postižené 8 až 9 % knihoven.

Ne			Ano		Ano, ale s dopomocí		Knihovny a pobočky celkem	
Knihovny a pobočky	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
do 1000 obyvatel	534	61%	230	26%	110	13%	874	100%
1001–3000 obyvatel	231	51%	170	38%	49	11%	450	100%
3001–5000 obyvatel	64	40%	71	44%	25	16%	160	100%
5001–10 000 obyvatel	62	43%	57	40%	25	17%	144	100%
10 001–20 000 obyvatel	34	41%	35	42%	14	17%	83	100%
20 001–40 000 obyvatel	52	54%	32	33%	12	13%	96	100%
nad 40 001 obyvatel	55	40%	65	47%	18	13%	138	100%
krajské knihovny	20	24%	42	51%	20	24%	82	100%
Knihovny celkem	1 052	52%	702	35%	273	13%	2 027	100%

Poslední otázka průzkumu, které byla zaměřena na téma bariér dostupnosti knihoven z hlediska zrakově postižených.

Otázka: Má knihovna orientační systém pro zrakově postižené?

Při celkovém pohledu je zřejmé, že orientační systém pro zrakově postižené je spíše výjimečná záležitost. Některé z jeho prvků najdeme ve 103 knihovnách (5 %). Při podrobnějším pohledu z hlediska velikostních kategorií jde především o krajské knihovny (67 %) a knihovny ve větších městech (6 až 11 %). Nejčastěji se jedná o vodičí pruhy a vnější akustickou navigaci. V ostatních obcích se tento systém vyskytuje zpravidla u jednoho až tří procent knihoven.

Shrnutí

- 52 % knihoven nemá bezbariérový vstup do budovy, nejhůře jsou na tom knihovny v nejmenších obcích do 1 000 obyvatel (61 %).
- 42 % knihoven nemá zajištěn bezbariérový přístup po všech prostorách knihovny, nejhůře jsou na tom knihovny v nejmenších obcích do 1 000 obyvatel a knihovny v městech 20 001 až 40 000 obyvatel (49 %).
- 50 % knihoven nemá k dispozici parkovací místa a pouze 12 % knihoven má zvlášť rezervovaná parkovací místa pro osoby s postižením.
- Pouze 5 % knihoven je vybaveno orientačním systémem pro zrakově postižené. Jedná se především o knihovny v krajských a největších městech.

	Ano		Ne		Knihovny a pobočky celkem	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
do 1000 obyvatel	9	1%	865	99%	874	100%
1001–3000 obyvatel	4	1%	446	99%	450	100%
3001–5000 obyvatel	5	3%	155	97%	160	100%
5001–10 000 obyvatel	3	2%	141	98%	144	100%
10 001–20 000 obyvatel	5	6%	78	94%	83	100%
20 001–40 000 obyvatel	11	11%	85	89%	96	100%
nad 40 001 obyvatel	11	8%	127	92%	138	100%
krajské knihovny	55	67%	27	33%	82	100%
Knihovny celkem	103	5%	1924	95%	2027	100%

tabulka č. 3

21 Bude vás zajímat, že...

... Beseda s regionálním spisovatelem. V rámci „Čaje o třetí“ jsme do Městské knihovny Hodonín pozvali regionálního spisovatele z Nesovic, pana Františka Mendlíka, autora knih Alma Matěra a Stonožka na křižovatce. Pan Mendlík pracoval třiačtyřicet let jako výpravčí Českých drah. Po odchodu do důchodu opravdu nezahlál, pořídil si počítač a začal psát své paměti. Napsal dvě beletristické knihy a další dvě přípra-

vuje k vydání. Knihy si i sám ilustruje. Stále při tom pracuje jako ostraha v prodejně s kosmetikou, účastní se televizních soutěží, přispívá do regionálního tisku a Pozitivních novin. Aktivně se zapojuje do života obce. Jeho vtipné a lidské vyprávění se dobře poslouchá. Povědková tvorba je z velké části autobiografická a inspiraci vidí všude kolem sebe v běžném životě lidí. Milada Česková

30. výročí časopisu Duha – závěr

V průběhu roku 2016 jsme se ve třech pokračováních věnovali podrobně historii vzniku a vývoji časopisu v jednotlivých třech desetiletích jeho existence. Vraceli jsme se k práci redaktorů a přispěvatelů, k obsahové náplni časopisu i jeho měnící se grafické podobě. Připomněli jsme i čtenářské ankety, které nám pomáhaly prostřednictvím názorů a připomínek z praxe knihoven udržet kvalitní úroveň časopisu. Současná redakce ve spolupráci s redakční radou připravila výstavu „30. výročí časopisu Duha“. Slavnostní vernisáž se konala 3. května 2016 za účasti grafika Jana Rajlichy, který vtiskl časopisu nezaměnitelnou podobu. Výstava, složená z fotografií, kreseb, úryvků textů a doplněná dalšími zajímavostmi o Duze, je putovní a mohou si ji právě prohlížet návštěvníci Městské knihovny v Hodoníně. Další akcí bylo Setkání redakcí knihovnických časopisů 17. května 2016 v Moravské zemské knihovně. Pozvání přijali nejen redaktoři odborných knihovnických časopisů z České republiky, ale přijeli také hosté ze Slovenska. Zejména panelová diskuse poskytla prostor k představení jednotlivých redakcí, k výměně zkušeností i názorů, námětů na další vývoj knihovnického odborného tisku. Promýšlely se i možnosti další spolupráce. První ročníky časopisu, od roku 1987 do roku 2005, připomene ještě Retro číslo Duhy, které vyjde společně s Duhou 4/16.

Jana Nejezchlebová
Jana.Nejezchlebova@mzk.cz

Rozhovor s ing. Naděždou Andrejčíkovou, PhD.

Paní inženýrko, vraťme sa prosím do histórie firmy, ktorou riđíte. Spoločnosť Cosmotron Systems vznikla v roku 1992, teda ešte v Československu. Můžete nás seznámit s působením Cosmotronu v současné době?

Internet spolu s globalizáciou umožňuje operovať prakticky kdekoľvek a odkiaľkoľvek. Ja však preferujem osobný kontakt, pretože napriamo je tá komunikácia iná a oveľa efektívnejšia. Je to z toho dôvodu, že keď sme z očí do očí a vidíme spolu konkrétny problém, takže si oveľa skôr porozumieme, pretože nie vždy je jednoduché danú požiadavku opísať tak, aby nedošlo k nedorozumeniam. Áno, súhlasím s tým, že internet a technológie nám uľahčujú prácu a šetria čas, ale stále sú a vždy budú situácie, kedy niet nad osobné stretnutie. Ak to nie je možné, tak v tom prípade ja osobne radšej preferujem telefonát pred mailom, pretože v hlase človek dokáže vycítiť, či človek na druhej strane rozumie a podľa toho vie ako pokračovať, alebo minimálne je možné hneď získať spätnú väzbu. To neznamená, že sa k otázke rozširovania spoločnosti do iných krajín staviam negatívne. Nie, ale ako sa hovorí – „každý kraj, iný mrav“ a pre kultúru to platí dvojnásobne. Takže nemám nič proti rozširovaniu našich riešení do iných krajín, ale ... je tu zásadné „ale“. Tým je to, že takéto rozširovanie musí byť podľa nás podmienené partnerstvom so spoločnosťou, ktorá v danej krajine pozná

dôkladne podmienky a hlavne požiadavky používateľov v tejto doméne a bude schopná a ochotná nielen prebrať zodpovednosť za plnenie takýchto požiadaviek, ako aj to, že bude schopná nadviazať na naše riešenie a tiež ho viesť podľa požiadaviek v daných podmienkach aj rozširovať.

Takže ak mám zodpovedať na otázku, kde vidím pôsobnosť našej spoločnosti, tak primárne stále trvá prostredie „Československa“ ☺. Teda toto prostredie, ktoré si dovoľm povedať, že poznáme a snažíme sa v predstihu odhadovať aj požiadavky používateľov. Snažíme sa neustále sústrediť na požiadavky zákazníkov a ich používateľov, ale tiež sledujeme trendy a snažíme sa prinášať nové veci. S ohľadom na stále viac a rýchlejšie sa prejavujúce zmeny a nové požiadavky sa snažíme prostredie platformy ARL stále viac a viac otvárať a sprístupňovať tak administrátorom prostredie, ktoré im umožňuje na jednej strane využívať všetky nové štandardy, ale tiež upraviť si systém podľa svojich vlastných požiadaviek.

Jaké bylo původně vaše hlavní zaměření? Společnost měla a má doplňkové služby, některé z nich jsou využívány knihovnami. Měli jste to v plánu od začátku?

Ako som spomenula, pôvodný zámer bolo predávať zariadenia, spotrebný materiál a služby spojené s identifikačnými systémami na báze

čiarového kódu. Z počiatku som informačný systém pre knižnice brala ako drobnú odbočku. Musím však znovu potvrdiť, že knižnice, resp. to čo robia a ako k práci pristupujú, tak to mi učarovalo. Pre mňa, ako informatika, bolo zo začiatku nepredstaviteľné, že knižnice sú tie, kto definoval protokol pre komunikáciu informačných systémov ako takých, teda všeobecne. To, že si tento protokol, definovaním vlastnej množiny parametrov aplikovali na knižnično-informačné systémy, bolo až v druhom kroku. Tiež skutočnosť, že knihovníci formátom UNIMARC definovali základný princíp sémantického webu a to v čase, kedy ani len o webe ľudia netušili. Pravdou totiž je, že ani nemohli, lebo v tom čase bol aj internet prakticky len v plienkach. A rovnako je to prekvapením pre informatikov aj dnes. Vidím to u študentov, to zdesenie v tvári, keď sa dozvedia, kto to definoval a druhé, ešte väčšie zdesenie, keď sa dozvedia kedy to bolo. Takže to, čo malo byť podružné, sa stalo primárnym a identifikačné systémy, i keď dnes už viac na báze RFID, sú skôr doplnkom, či lepšie povedané sprievodným produktom. Práve z dôvodu, že dôsledne sledujeme trendy a to čo sa deje v zahraničí, sme to boli práve my, kto prvýkrát knihovníkom u nás predstavil túto technológiu. A keď uplynulo od tej chvíle „len“ 10 rokov, v tejto oblasti je to veľa. Za tento čas sa nielen vymenilo niekoľko generácií jednotlivých typov zariadení, ale tiež bolo definovaných viacero nových noriem a štandardov, ktoré na druhej strane ovplyvnili aj funkcionality knižnično-informačného systému. Jednoducho povedané, aj keď sa to nezdá, prostredie knižníc je veľmi dynamické. Dynamika reflektuje na jednotlivé zmeny v oblasti IKT, ktorých prichádza stále viac a viac a to stále rýchlejšie, pričom sa zrýchľuje aj to samotné zrýchľovanie. No a aby toho nebolo málo, tak ešte je dôležité zohľadniť dôsledky takýchto zmien z viacerých pohľadov – knihovník, zriaďovateľ, používateľ a komunita. Takže človek sa pri tom neustále učí nové a hlavne zaujímavé veci. Ak informatici vymyslia technológiu, tak knihovníci vymyslia to, ako ju použiť tak, aby to dávalo zmysel.

Princípy spracovania informácií, ktoré definovali knihovníci, sú použiteľné v ktorejkoľvek inej doméne. Z počiatku som si vždy kladla otázku, ako je to možné, nechcelo sa mi veriť, že tomu tak je, ale pomerne rýchlo som si našla aj odpoveď, či skôr zdôvodnenie. No a tým je fakt, že knihovníci od počiatku hľadajú spôsob organizovania poznania tak, aby sa v ňom vyznali iní. No a to je ten dôvod, od počiatku knihovníkom nikdy nešlo o komerciu, ale vždy o verejný prospech a teda aj o vzájomnú spoluprácu. Nemali dôvod si akékoľvek poznatky ochraňovať len a len pre seba, ale naopak, vždy sa snažili o vzájomné zdieľanie dát, čo dnes, kedy nás informácie zaplavujú prakticky z každej strany, je ešte oveľa, ale oveľa dôležitejšie, pretože bez spolupráce a efektívneho využívania IKT nie je nijako možné všetky tieto informácie spracovať. Ale na druhej strane, sa stále viac a viac otvára priestor pre spoluprácu minimálne v rámci celej domény kultúrneho dedičstva. No a takéto dáta zasa otvárajú široké spektrum nových možností pre získavanie informácií a odhaľovanie nových vzťahov.

No a to sú zasa dôvody pre to, že aj keď som mala pôvodne inú predstavu o zameraní spoločnosti, som rada, že to život zariadil takto. Dostala som príležitosť naučiť sa veľa zaujímavého a pri tom spoznať aj veľa múdрых a zaujímavých ľudí a získať nových priateľov.

Knihovna Karla Dvořáčka ve Vyškově byla první veřejnou knihovnou, s níž jste úzce spolupracovala. S tehdejší metodičkou, Marií Crhonkovou, jste ladila knihovnícký SW určený odborným knihovnám pro potřeby veřejných knihoven. Vzpomenete si na tu dobu a na tehdejší knihovny?

Akoby nie, to bolo naozaj veľmi dávno, pred viac ako 20 rokmi – ak sa nemýlim tak v roku 1995 ☺, to bol ešte systém Rapid Library, ktorý som pôvodne napísala sama ☺. S pani Crhonkovou sa mi veľmi dobre spolupracovalo a vždy som sa do Vyškova veľmi tešila. Naučila som sa tam viaceré špecifiká verejných knižníc a najmä funkcie spojené s pôsobením

v regióne, pretože s tým som sa v slovenských knižniciach nestretla. Našťastie som mala veľmi dobré základy ekonomiky a účtovníctva, takže, sklady, či fakturácia, dodacie listy spolu so sledovaním rozpočtu mi nerobilo žiadne problémy ☺. Veru, to boli krásne časy.

Jak se vám dařilo získávat kontakty a především vůli ke spolupráci s knihovnami? Co vás k této, jistě velmi náročné (respektování knihovnických standardů apod.) spolupráci vedlo?

No pravdupovediac, najprv som nechápala, bola som veľmi prekvapená, že na knihovníctvo existuje vysoká škola ☺. Ale štandardy boli pre mňa akousi výzvou. Musím sa priznať, chvíľu mi trvalo, než som si to všetko v hlave usporiadala, pretože aj informácie som od viacerých knihovníkov dostávala rôznorodé. No a keď už som sa naučila „Výmenný formát“, prišli s Unimarcom a AACR2 ... To ma celé fascinovalo a stále v tom vidím veľký potenciál. Prácu knihovníkov obdivujem, je to nádherné, čo všetko sa informatici môžu od knihovníkov naučiť. Ja tvrdím študentom, že ak chcú navrhovať informačné systémy pre spracovanie dát, mali by pochopiť princípy UNIMARCu. Ak by ich vedeli, tak, by získali na problematiku úplne iný pohľad. Dovolím si tvrdiť, že niet zložitejších vzťahov, aké sú definované v UNIMARCu. Naviac, keď sa na to pozrieme bližšie, tak zistíme, že UNIMARC vlastne položil aj základný princíp sémantického webu, lenže v čase, keď nie web, ale internet bol ešte vlastne v plienkach ☺. Informatici vymysleli technológiu, ale až knihovníci definovali spôsob, ako ju použiť, aby dávala zmysel a naozaj prinášala pridanú hodnotu. Takže pre mňa spolupráca s knihovníkmi bola a je stále potešením. Som veľmi rada v ich blízkosti, no a kontakty? To bolo spočiatku zaujímavé, možno som mala šťastie, že som natrafila na veľmi dobrých ľudí – samozrejme knihovníkov, ktorý ma usmerňovali a pomáhali mi zorientovať sa v tomto svete. A ono to bola naozaj vzájomná spolupráca, ja som sa od knihovníkov učila poznávať ich svet no a naopak, ja som sa im zasa snažila vždy ukázať,

ako by im počítače mohli pomôcť a uľahčiť im čiastočne ich prácu. Ale s tým uľahčením si nie som istá, že to tak ešte stále je ☺. Prečo? No preto, že knihovníci sa v súvislosti s nástupom počítačov a rozvojom informačných a komunikačných technológií, museli naučiť ešte veľa nových vecí. Počítače im prinášajú stále nové informačné zdroje, ktoré majú každý svoje rozhranie a tak dnes knihovník musí vedieť ovládať nielen knihovnícky informačný systém, ale veľa, veľa ďalších spolu s množstvom iných technológií. Tie prichádzajú stále nové a nové, takže knihovníci už nie sú len knihovníci, ale častokrát aj informační špecialisti, ale bohužiaľ ich postavenie a ocenenie v spoločnosti tomu nezodpovedá, čo mňa osobne veľmi mrzí. Nechápem to, pretože na jednej strane počúvame, „informácie sú najcenejším obchodným artiklom“. A ja tvrdím, že knihovníci sú tí, kto najlepšie vie informácie spracovať.

Sdělíte nám, jaké plány má firma?

Naďalej sa venovať doméne kultúrneho dedičstva, sledovať trendy a hľadať cesty pre ich implementáciu v našom prostredí. Pomáhať pracovníkom knižníc pri zavádzaní nových technológií, nových služieb, ale tiež im byť vždy po ruke a vedieť pomôcť, keď to budú potrebovať. Plánov je veľa, ale ako hovorím, nie je nutné mať sny o hviezdnych zámkoch, ale vedieť sa tešiť z každého dňa, z každého stretnutia.

Dovolím si trochu osobní otázku. Jak vnímáte knihovnickou komunitu? Její vývoj v posledních letech? A především, cítíte se mezi knihovníky dobře ☺?

Myslím, že na tú poslednú otázku ani nemusím odpovedať. Ak by som sa medzi knihovníkmi necítila dobre, tak by som medzi nimi nebola. Ako som už aj povedala, knihovníci mi učarovali. Je krásne nielen sledovať tie obrovské zmeny, ale byť aj ich súčasťou. Ono sa to nezdá, ale za tých 25 rokov sa toho udialo veľmi veľa. Každý deň niečo prináša, ale ak by som to mala zhrnúť, tak dnes to je tak trochu

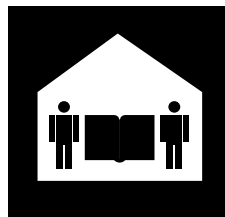
rozpačité. V tých začiatkoch, povedzme prvých 10 rokov to bolo nádherné, každý úplne dychtil po nových informáciách. Spomínam si na krásne chvíle keď som chodievala do knižníc implementovať systém ešte ja. Bolo to nádherné sedieť v službách a robiť s nimi, či v akvizícii, to všade mali iný pracovný postup, ale aj v katalogizácii, keď som sa pokúšala vytvárať prvé záznamy, učila som sa rozlišovať súbežný názov a podnázov, atď. Keď som s nimi sedela, tak som veľmi rýchlo pochopila, čo treba v rozhraní upraviť a ako. Totiž to, podobne ako kdekoľvek inde, aj tu je veľa vecí, ktoré sa ťažko vysvetľujú, ako presne to má byť, ale keď si to človek vyskúša priamo v tej praxi, tak hneď pochopí, ako niektoré veci boli myslené, ale aj ho napadnú úplne iné riešenia. Je to preto, že ten knihovník, nemá také znalosti čo a ako je pomocou technológií možné, čo všetko ponúkajú a ako sa to dá kombinovať, takže ho nenapadnú niektoré možnosti a funkcie, ktoré sa dajú spraviť, no a na druhej strane programátor zasa netuší, ako sa čo robí v praxi. Preto pre mňa to bolo vždy veľmi zaujímavé a spolu sme vymýšľali, čo ešte by sa ako dalo, no a na druhý deň už to bolo. Výborné bolo aj to, že som mala veľa dobrých kontaktov nielen vo verejných knižniciach, ale aj akademických, vedeckých, špecializovaných, ..., takže keď niekoho napadla nejaká nová vec, nová funkcia, či služba, tak som sa hneď spýtala v ostatných knižniciach, čo oni na to, či by to nevyužili a bolo mi jasné, ako to treba urobiť, či nakonfigurovať, aby to nebolo nutné špeciálne upravovať pre každý typ knižnice, či pre každú knižnicu zvlášť. A to bolo možno aj jeden zo základných rozdielov ako Rapid Library vznikal. Nebol to systém ušitý najprv na mieru danému typu knižníc, ktorý by sa potom upravoval pre ďalší typ knižnice, ale takmer každá funkcionalita bola riešená s ohľadom na rôzne typy knižníc, aj keď napríklad žiadna knižnica z daného typu v tom čase Rapid Library neprevádzkovala. Tiež si spomínam na tie výberové konania. Boli aj také, kde sme sedeli od rána do večera, neustále sme odpovedali na otázky a knihovníci sa len striedali postupne po jednotlivých oddeleniach. Alebo boli také, kde sme sedeli

zástupcovia viacerých systémov a postupne sme museli ukazovať ako máme danú funkcionalitu riešenú v našom systéme. Tiež tie knižné veľtrhy, to boli časy, kedy čas od rána od 9 do večera do 18 ubehol veľmi rýchlo, vtedy som sa ani nemala kedy otočiť ☺, alebo tie dlhé večery a nekonečné otázky knihovníkov na rôznych akciách. Či to bol INFOS, kde som sa vlastne prvýkrát bližšie zoznámila z knihovníkmi, kde som spoznala už spomínanú Janku Kekeňákovú, s ktorou som potom prežila veľa pracovných večerov, ale aj nezabudnuteľný CASLIN v Smoleniciach, či knižné veľtrhy a následne INFORUM, či vlastne pôvodne InfoMedia, atď. To by sme mohli spomínať ešte dlho, ale krásne na tom všetkom je, že tie vzťahy, ktoré vtedy začali, trvajú dodnes, s väčšinou tých ľudí sa stále stretávam a som rada, že s nimi môžem byť. Bohužiaľ, niektorí už tu nie sú medzi nami, ale v mojom srdci sú a budú stále, len občas mi chýbajú fyzicky. Som rada, že som knihovníkov spoznala, že ma prijali medzi seba a verím, že sa nám spolu ešte podarí vymyslieť a aj zrealizovať viaceré zaujímavé projekty. Nápadov máme dosť ☺.

Děkuji za rozhovor.
Jana Nejezchlebová

Ing. Naděžda Andrejčíková, PhD. (1966) je absolventkou VŠP v Nitře, obor automatizované systémy řízení. V roce 2004 ukončila studium na katedře Knihovnictví a informační vědy Filozofické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě a v roce 2010 obhájila dezertační práci. V roce 1992 založila společnost Cosmotron, kde pracuje v oblasti vývoje informačních systémů a jejich implementace do praxe knihoven. Přednáší na Fakultě informatiky a informačních technologií Slovenské technické univerzity v Bratislavě.

Od začátku se angažuje v zavádění a aplikování mezinárodních standardů a při tvorbě národních standardů. Aktivně se podílí na řešení řady národních projektů – Národní autority, Národní autority v prostředí muzeí a galerií, projekt INTERPI. Účastní se také domácích i mezinárodních seminářů a konferencí.

Literatura je výjimečným a svěbytným kulturním dědictvím každého národa i každé doby. Čtení a četba je jedním ze základních atributů formování osobnosti, pomáhá konstituovat a definovat určité společenství i společnost jako takovou. Knihovny jsou pak místy, která podporují a zprostředkovávají literaturu a četbu, jsou křižovatkou, na níž se setkávají kultury, postoje i generace. V knihovnách je možné akcentovat formování regionální identity a rozvíjet tak komunitní život, vztah s místem, kde žijí.

Jedním z klíčových aspektů na cestě rozvoje čtenářské gramotnosti je faktor čtenářské socializace. Ten je definován jako soubor vlivů okolí formující vnímání a význam četby (a tím také podporují či nepodporují rozvoj čtenářské gramotnosti). Jednou z důležitých složek čtenářské socializace je právě knihovna, která může (a má) hrát klíčovou roli při získávání pozitivních (čtenářských) návyků již od dětského věku. Knihovny přijaly úlohu komunitních center obcí, staly se místem neformálního vzdělávání. Jsou místem setkávání a sdílení společných zájmů. Na mnoha místech plní roli center volného času a tím mají jedinečnou úlohu rozvíjet a formovat vztah ke čtení, tedy potěšení ze čtení a vnitřní potřebu číst.

Toto jsou východiska, na nichž je postavena idea projektu Jižní Morava čte. Městská knihovna

Břeclav společně s Moravskou zemskou knihovnou v Brně hledala způsob, jak propojit, propagovat a zvýraznit tuto roli, kterou knihovny v každé obci mají. Projekt Jižní Morava čte chce spojit generace čtenářů a lokální historii, kdy knihovna bude iniciátorem aktivit budujících povědomí o místě, kde žijeme, bude seznamovat s historií obcí, pověstmi z okolí a legendami kraje. Do projektu se zapojilo 60 knihoven ze všech regionů Jihomoravského kraje.

První složkou projektu je vyhlášení soutěže pro děti a mládež na téma Mýty a legendy mého kraje. Na základě legend z okolí či vlastní fantazie mohou děti napsat vlastní příběh, pověst, pohádku či básničku, přičemž seznámení se s pověstmi Jižní Moravy pro ně může být inspirací, nikoli omezením. Soutěž je rozdělena do dvou soutěžních kategorií,

Městská knihovna Břeclav

Městská knihovna Boskovice: Beseda s žáky ZŠ

Knihovna Prušánky: Beseda s panem Josefem Michalicou, 4. 10. 2016

Městská knihovna Znojmo: Knihy Vašich babiček

Městská knihovna Jevišovice: Přednáška Mgr. Jany Oberreiterové Středověk v Jevišovicích, 23. 9. 2016

Obecní knihovna Moravská Nová Ves: Veřejné čtení, 5. 10. 2016

Městská knihovna Mikulov: Tajemná cesta rozkvetlou Pálavou, 22. 9. 2016

Obecní knihovna Kuželov – Beseda o osudech obyvatel Kuželova za 2. světové války

Městská knihovna Pohořelice: Brněnské kolo a drak, 11. 10. 2016

Pobočka Knihovny Karla Dvořáčka Vyškov ZŠ Morávková: Veřejné čtení, 13. 9. 2016

knihovny u této aktivity úzce spolupracují se školami. Slavnostní vyhodnocení proběhlo ve všech zapojených knihovnách v průběhu října a listopadu, zejména u příležitosti Dne pro dětskou knihu. Na začátku prosince tak projekt vyvrcholí slavnostním setkáním vítězů v brněnském Divadle Polárka.

Dalším rozměrem projektu je pořádání akcí na téma lokální či regionální historie. Cílem je nejen podnítit zájem o okolí a minulost v podobě legend, ale i o přítomnost, o svou obec a její obyvatele. Téma je dáno natolik obecně, aby si je zapojené knihovny mohly co nejlépe přizpůsobit. Mezi akcemi knihoven tak dominují přednášky o místních pověstech, setkávání s významnými osobnostmi regionu (například O Rajhradském duchovi Knihovny Rajhrad či autorské čtení a povídání s Drahomírou Tišerovou v pobočce Knihovny Jiřího Mahena v Černovicích), dále mezigenerační veřejná čtení nebo tematické výstavy. Mnoho knihoven připravilo na téma Mýtů a legend kraje rodinné odpoledne (například

veřejné čtení z kronik a setkání s pamětníky knihovny v Rozdrojovicích, interaktivní odpoledne pro celou rodinu v knihovně Kořenec s názvem Jak se žilo na Kořenci nebo akce Pojďte se bát do knihovny Městské knihovny Mikulov). Nechybí ani doprovodné soutěže (vědomostní soutěž Za pověstmi Břeclavi Městské knihovny Břeclav či Kvíz Městské knihovny Tišnov).

Vypočítávat všechny aktivity a akce knihoven k projektu by zabralo mnoho stránek. Jisté je, že se projekt na Jižní Moravě zabydlel a snad se i pro další léta stane pravidelnou součástí knihoven nejen v Jihomoravském kraji.

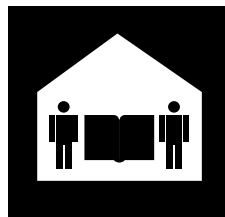
Partnery projektu jsou Moravská zemská knihovna v Brně, nakladatelství Host, VIDA! Science centrum, Audioteka.cz a Divadlo Polárka a IDS JMK.

Projekt je financován Jihomoravským krajem.

Tereza Stodolová

Tereza.Stodolova@mzk.cz

Nová knihovna v Bílovicích nad Svitavou

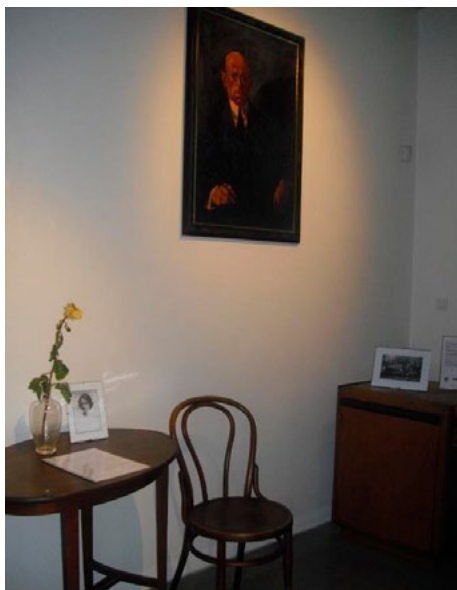

3. září 2016 jsme slavnostně otevřeli novou knihovnu v Bílovicích nad Svitavou. Na novou knihovnu si Bílovice i její čtenáři museli pořádně počkat. Již od roku 1990 probíhala diskuze o tom, jak vytvořit funkční a přitom pěkné místo uprostřed vesnice, které by vyhovovalo potřebám místních občanů. I když místní pamětníci tvrdí, že snaha upravit náves má téměř stoletou historii.

V srpnu 2014 bylo definitivně rozhodnuto, že místo starých domů vyroste náměstí o ploše 6 000 m², které do sebe začlení nový obecní úřad, poštu s knihovnou a obřadní síň.

Stavbu realizoval tým P. P. Architects s.r.o. a stavební společnost Komfort a.s. Celkový rozpočet dosáhl výše 45 mil. Kč, z toho na knihovnu bylo vyčleněno 8,8 mil Kč, tedy téměř 20 %. Výstavba probíhala svižným tempem, takže již k 1. lednu 2016 byl otevřen obecní úřad a pošta. V červnu 2016 byla poté dostavěna i knihovna. Zároveň bylo dokončeno celé náměstí, které slouží částečně jako parkoviště, ale nabízí i pro odpočinek lavičky, vodotrysk a nezapomnělo se ani na nezbytnou zeleň. Vznikla tedy velmi účelně upravená plocha s nepřehlédnutelnou knihovnou.

Bývalá knihovna byla starší budova se čtyřmi místnostmi, kanceláří a základním sociálním zázemím. Do roku 1975 zde fungovala mateřská škola. V mnoha ohledech už byla nevyhovující,

zejména chyběl bezbariérový přístup. Tyto parametry byly samozřejmě zabudovány do nové knihovny, která je pohodlně přístupná jak starším osobám, rodičům s kočárky, tak i osobám se zdravotními postiženími.

Stěhování bylo velice hektické a příprava logisticky náročná, ale nakonec i přes nepřízeň počasi samotné stěhování proběhlo hladce a bez vážnějších komplikací. Moravská zemská knihovna v Brně laskavě zapůjčila přepravky, z Městské knihovny Kuřim kolegyně pomohly s organizováním přesunu, pracovníci obecního úřadu a další dobrovolníci převáželi a vykládali naplněné přepravky. Za jeden den jsme uložili všech 15 000 knih do nových polic.

V přízemí najdete četbu pro dospělé čtenáře, dětské oddělení je umístěno v patře na otevřené galerii. Podlaha s kobercem, schůdky na sezení a prostory mezi regály tvoří pro dětské čtenáře velmi oblíbené místo. Vracené knihy se zpět do

dětského oddělení přesouvají výtahem. Knihovna je pro větší pohodlí vybavena klimatizací.

Důležitou součástí knihovny tvoří malé muzeum věnované osobnosti Rudolfa Těsnohlídka, který pobýval v Bílovicích v letech 1914–1922. Zapsal se do povědomí knihou Liška Bystrouška, která se stala předlohou pro známou operu Leoše Janáčka. Těsnohlídkovou zásluhou vznikla i tradice Vánočního stromu, která stále pokračuje. Vzpomínková místnost vznikla pod záštitou kurátorky Oddělení dějin literatury Moravského zemského muzea Mgr. Hany Kraflové.

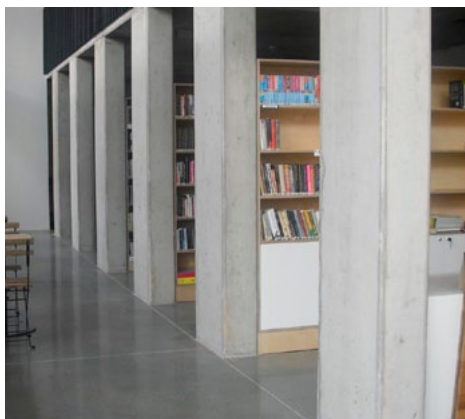
Hned po otevření knihovny jsme pokračovali v zavedených akcích. Každé pondělí je věnováno žákům z místní základní školy, mateřské školy, lesní školky a z mateřského centra. V pátek se schází čtenářský kroužek pro mladší děti. Také už jsme se stihli přihlásit do literární soutěže „Jižní Morava čte“ na téma Mýty a legendy mého kraje.

Úspěšně pokračují i besedy pro veřejnost z historie obce s názvem „Co je psáno, to je dáno“. S místními pamětníky vzpomínáme, jak to kdysi vypadalo v Bílovicích.

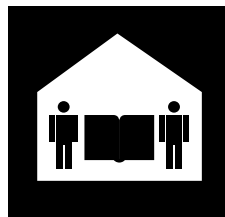
Nová knihovna v Bílovicích nad Svitavou je ozdobou nejen nového Těsnohlídkova náměstí ale celé obce. Chtěla bych poděkovat pracovníkům Obecního úřadu v Bílovicích nad Svitavou, že se jim podařilo vytvořit nové, krásné centrum obce. A protože se do knihovny stále hlásí noví čtenáři, je to důkaz toho, že nová knihovna byla tou správnou volbou.

Marie Nedopilová

knihovna@bilovice-nad-svitavou.cz

Škvrňata a batolata do knihovny na to tata aneb manuál, jak na to

Šimonkovi, Ellince a Verunce bylo asi 8 měsíců, když je maminky poprvé přivedly, vlastně přivezly v kočárku, do knihovny. Tehdy to byly ony, kdo se v rámci programu pro maminky na rodičovské dovolené seznamovaly s prostředím a možnostmi, které knihovna nabízí. Škvrňata ležela na koberci v dětském koutku a malinkýma ručičkami prozkoumávala gumová a látková lepoprela. Dnes si mrňousci sami vytahují knížky z regálů, sedají na týž koberec a čtou. S mámou, tátou nebo sami, jako velcí kluci a velké holky ... a přirozeně, skrze knihy, poznávají svět kolem nás.

Program s názvem Škvrňata a batolata do knihovny na to tata realizujeme v dětském oddělení od r. 2013. První setkání s maminkami a dětmi jsme zorganizovali v rámci Týdne pro rodinu ve spolupráci s odborem sociálních služeb

místního městského úřadu. Navázaná spolupráce funguje dál, a tak se každý rok v květnu, v uvedeném týdnu, schází v knihovně maminky, babičky, někdy i tatínkové či dědečci, aby zjistili, co je v ní nového. Díky finančním prostředkům čerpaným z dotace MK ČR Knihovna 21. století a z dotace JMK čerpané zmiňovaným odborem doplňujeme fond knihovny o zajímavé knihy pro nejmenší, hračky, hudební nástroje (např. dřívka, bubínky, triangel, xylofon, rumba koule), příp. další pomůcky k programům samotným. Pro velký úspěch připravujeme vždy další pokračování v čase podzimním, obvykle v Týdnu knihoven.

Vedení programu se jako lektorka ujala kolegyně Mgr. Bohdana Kuzmová Křepinská v době své rodičovské dovolené. Asistence při přípravách i provedení pak byla v kompetenci knihovnice

dětského oddělení, tedy mne. Rodičovská dovolená skončila a program chystáme i konáme společně v rámci pracovního procesu. Dle možnosti bývá jeho součástí i vystoupení odborného lektora. Prozatím jsme využili služeb např. dětské lékařky, odborníka na oční cviky nebo cvičitelky jógy (poskytnuto zdarma nebo hrazeno z prostředků projektu).

Pokud někdo váhá, zda a jak se do něčeho podobného také pustit, přikládáme pár technických informací k samotným akcím. U nás je pořádáme vždy v dopoledních hodinách, kdy není dětské oddělení pro veřejnost otevřeno, ale je využíváno školami, školkami či maminkami s dětmi pro návštěvu připravených programů. Ve dvou po sobě jdoucích akcích (9–10 h a 10.30–11.30 h) nabídneme účastníkům informace ohledně čtení (kdy, jak a co číst), možnosti registrace, následně pak tematický program vycházející z vybraných knih a nakonec volné čtení a prohlížení knih dle vlastního výběru, hraní či volný pohyb po dětském oddělení. Několikrát jsme závěr programu věnovali malování prstovými barvami na velký arch papíru připevněný na podlaze, čili takové malé bezbariérové výtvarničení.

Propagaci provádíme formou plakátků v knihovně, zveřejněním na webu a FB knihovny, v místním tisku (program akcí). Z kapacitních důvodů je nutné přihlášení předem (tel. nebo mailem), děti jsou rozděleny dle věku do skupin 0–23 měsíců a 2–4 roky. Pro příjemnou atmosféru je vhodné, aby počet dětí bez ohledu na prostorové možnosti byl spíše menší než větší, ideálně kolem sedmi škvříhat plus doprovod. Osvědčilo se nám hračky a knihy k prohlížení nechystat předem, ale dát je k dispozici až po programu v rámci volné zábavy. I když si děti často určují průběh setkání samy a my dospělí vycházíme ze vzniklých situací, individuální zaujetí konkrétní hračkou nebo třeba zvukovou knihou hned po vstupu do dětského oddělení neumožňuje přirozené a plynulé navození atmosféry programu a jeho rozjezd.

Tradičně začínáme uvítací pohybovou básní z oblíbených lepoprel **Kutálí se ze dvora** nebo **Žába leze po žebříku**. Využíváme knihy pohybových básniček **Romany Suché** (např. Šikovné básničky pro **kluky a holčičky**) nebo **Hrátky**

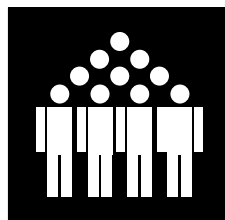
s **batolátky Hany Kišové**. Tyto si pak maminky po programu často půjčují domů.

Inspirováni knihou **Hrátky s batolátky** jsme si hráli na vláčky či s plenou na strážidla. Z knihy **Petra Behenského a Leny Latynové O slonech a velbloudech** jsme se dozvěděli, proč slonice smrká do utěrky, a také jsme si to náležitě vyzkoušeli. **Burney Bos** nám prostřednictvím knihy **Slůně Olli** povyprávěl příběh smutného slůněte. Zkusili jsme malovat slona jedním tahem, jako slůňata jsme stejně jako v lepoprelu **Slůně hledá kamarády** přeskakovali z kamene na kámen, přičemž role kamenů se ujaly hnědé látkové podsedáky. Příběh o prasátku **Peppě Zoubkové víle** dokonce způsobil, že si děti doma dobrovolně čistily zoubky. Nadšení k této činnosti bohužel nevydrželo věčně, ale v dětském oddělení se perfektně postaraly o ústní hygienu pohádkovým postavičkám **Rákosníčkovi, Krtečkovi, Křemílkovi s Vochemůrkou** a **Františkovi z Kouzelné školky** – ti všichni u nás slouží jako malá plyšová sedátka (každé dítě dostalo kartáček na zuby zakoupený z prostředků projektu). Úspěšné přenesení do světa puntíků a barev dokázala interaktivní kniha **Knížka Hervé Tulleta**, pro lepší využití autorova nápadu částečně překreslená na velké bílé papíry (používané na flipchart). Naposled jsme si hráli na Emu z knihy **Gunilly Wold Ema naopak**. Ema se češe, Ema rozcuchaná, Ema staví kostky a pak se zlobí, když spadnou, Ema se schová pod deku, protože nechce jít spát ... A nám nezbývá, než to všechno napodobovat.

„Museli jsme hned koupit prstové barvy.“ „Pořád malujeme puntíky.“ „Když řeknu, že jdeme do knihovny, syn na to velice pozitivně reaguje,“ slycháváme. A jsme za to rádi.

Dětské oddělení je umístěno v prvním podlaží budovy knihovny a pro kočárky je dostupné bezbariérově, prostřednictvím plošiny pro vozíčkáře, která má v podstatě podobu výtahu. Dostatek prostoru v oddělení umožňuje vjezd s kočárkem přímo dovnitř. Zázemí maminkám a dětem tvoří hrací koutek s kobercem a sedacími vaky, kde probíhá i samotný program, vysoká židlička ke krmení a přebalovací pult.

Svatava Hýbnerová
detske@knihovnahod.cz

V předvečer začátku Týdne knihoven se koná v některém z českých či moravských měst tradiční „knihovnický happening“, setkání knihovníků, kteří se chtějí veřejnosti představit jako lidé kreativní a laskaví, se smyslem pro humor a nadsázku. Takovýchto knihovníků se sjelo do Vsetína 30. 9. 2016 po poledni téměř 150.

Právo pořádat happening si vsetínské družstvo „vysoutěžilo“ v loňském roce ve Vyškově, a protože happening už Vsetín pořádal v roce 2009, přemýšleli jsme, jak ho ozvláštnit, co změnit, čím překvapit.

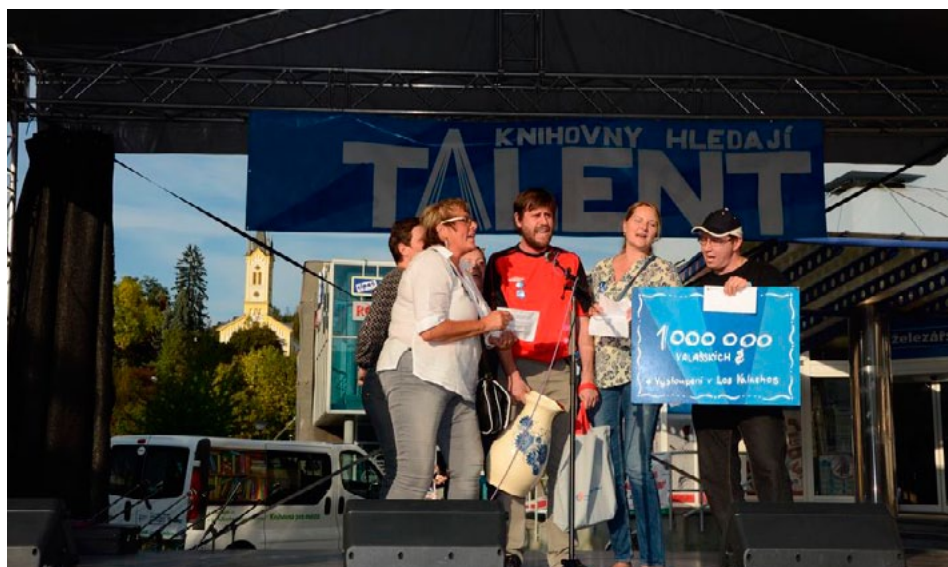
Prvním bodem, který je pro nás velmi významný, je myšlenka, že knihovnický happening není jen setkáním a dobrou zábavou knihovníků a neměl by tak vyznít. Chtěli jsme do něj od začátku vtáhnout veřejnost. To se nám podařilo i díky tomu, že jsme happening propojili s oslavami 10. výročí přestěhování knihovny ze staré budovy na Svárově do nové na Dolním náměstí. Knihovna totiž byla přestěhována právě koncem

září (přesně 26. 9.) v roce 2006 díky projektu Komunitní knihovna jako centrum celoživotního vzdělávání a její činnost se tím posunula do úplně jiné roviny.

Druhá věc, o které jsme začali přemýšlet, bylo – jak obměnit program tak, aby zaujal nejen knihovníky, ale i veřejnost? A tak jsme celý happening pojali jako talentovou show aneb „knihovny hledají talent“. Takže přihlášené knihovnické týmy musely předvést svůj talent v podobě zpěvu, dramatizace, přednesu či jiných disciplín. Jednotlivá vystoupení byla vynikající. Ukázalo se, že knihovníci jsou skutečně velmi kreativní a nechybí jim smysl pro humor a odvaha. V programu

vystoupilo celkem 8 týmů – Samikizu (Knihovna města Olomouc) se sondou do života indiánů, Mahenovci (Knihovna Jiřího Mahena Brno) a jejich exkurze ke kořenům brněnského knihovnictví s Jiřím Mahenem, BO – bibliotekáři

ostravští (Knihovna města Ostravy) se slezskou písní Cicoky, Zlínští dřeváci (Knihovna Františka Bartoše Zlín), kteří názorně předvedli pravidla „správného chování“ v knihovně, Charlieho anďáci (Knihovna Bedřicha Beneše Buchlova

Uherské Hradiště) s dramatizací básně Charlese Bukowského, Knihomilky (Knihovna Mikulov) se svým vilím tancem, Lucie Kuchtičková (univerzitní knihovna FSS MU Brno), která zazpívala píseň Kamila Střihavky „Země vzdálená“, Alena Šafránková (pokladní SKIP Střední Čechy a knihovnice z Říčán) a její báseň O mravenečkovi. Nutno podotknout, že dvě poslední jmenované se nechaly strhnout skvělými výkony předchozích týmů a přihlásily se až v průběhu soutěže a patří jim za to náš obdiv. O výkonech soutěžících rozhodovala tříčlenná porota ve složení Zlata Houšková, Vít Richter a Jiří Čunek. *„Role porotce pro mě byla nová, ale moc jsem si ji užíval, soutěžící byli skvělí a mají můj respekt. Atmosféra celého happeningu byla úžasná“*, uvedl Vít Richter. Do hlasování bylo zapojeno také publikum, které mohlo hlasovat prostřednictvím lístečků nebo SMS zprávami. Výsledky hlasování se zpracovávaly v Call Centru, jehož mluvčím byl Roman Giebisch. Hlasování bylo velmi vyrovnané a o vítězi rozhodl až součet všech hlasů (lístky, textové zprávy, porota). Vítězem se stal tým BO z Knihovny města Ostravy. Vítězové si odnesli

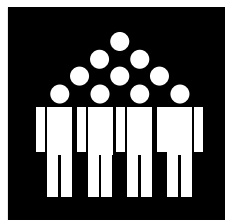
šek na milion Valašských dolarů, putovní pohár, vystoupení v Los Valachos a samozřejmě právo organizovat Knihovnický happening 2017. Role Valašské divoké karty se zhostil na závěr show Bolek Vjaclovský, který hrou na kytaru a zpěvem známých hitů rozezpíval a roztančil publikum. Odpolední část programu zakončilo symbolické obtočení knihovny „řetězem přátelství“, na čemž se podíleli zástupci vsetínské knihovny, města Vsetín, účastníci happeningu, porotci i vsetínská veřejnost.

Vsetínský happening pokračoval do večerních hodin koncertem lidově folkové kapely Dareband, která hraje písničky Jury Dareby Václavíka vycházející z valašské tradice. Vyvrcholením pak byl videomapping s názvem Bylo, nebylo... v promítaném příběhu Valáška se diváci mohli setkat s různými knihami a jejich hrdiny promítanými na budově knihovny.

Happening byl zakončen až v sobotu dopoledne, kdy se část účastníků vypravila objevovat „Vsetínské magické osmičky“.

Helena Gajdušková
hgajduškova@mvk.cz

Valná hromada SKIP KDK a Odborný seminář na téma literatura pro děti

První tři listopadové dny hostila Městská knihovna Hodonín setkání dětských knihovníků, v tomto případě výhradně knihovnic, z celé České republiky. 1. listopadu odpoledne proběhla valná hromada SKIP KDK, kterou vedla předsedkyně KDK Mgr. Helena Šlesingerová, MBA, ředitelka Knihovny města Plzně, ve spolupráci s tajemnicí klubu Stanislavou Benešovou, ředitelkou Městské knihovny v Nové Pace. V první části programu knihovnice projednaly celostátní projekty, diskutovaly nad jejich průběhem v roce 2016 a podobou jejich realizace v roce následujícím. U projektů, kde zájem o zapojení ze strany knihoven klesá, zvažovaly důvody, pro které se tak děje, a možné změny do budoucna. V druhé části programu předsedkyně regionálních klubek přednesly zprávu o činnosti svých klubek a plánovaných aktivitách pro rok 2017.

Následující den byl věnován odborným seminářům. Dopoledne nabídlo seminář „Kvalitní současná literatura pro děti“ v podání Mgr. Marcely Hrdličkové z Pedagogické fakulty Univerzity Ostrava. Poutavý výklad s prezentací seznámil knihovnice s kvalitními knihami pro danou věkovou skupinu a rovněž upozornil na nekvalitu v současné knižní nadprodukci. Odpolední workshop rozdělil knihovnice na dvě skupiny. V ukázkové dílně čtení – „Ochutnávka čtenářských strategií a metod kritického myšlení při četbě knížky pro děti“ – pod

vedením lektorky Niny Rutové se pracovalo s knihou Ivony Březinové Lucka Luciperka, nově vydané nakladatelstvím Mladá Fronta. Příběh plný poučení, humoru i všedního života odehrávající se v období Mikuláše jistě knihovnice aktuálně využijí při své práci s dětmi. Druhá polovina knihovnic si v dílně manželů Volkmerových – „Práce s loutkou v knihovnické praxi“ – vyrobila z dostupných materiálů vlastní loutku, kterou lze dobře využít v rámci programů pro děti, a naučila se s ní správně pracovat. Také zjistila, že loutkou může být třeba

i obyčejný hrnek. Plně pracovní dopoledne i odpoledne uzavřel příjemný společný večer ve vinném sklípku v nedaleké vinařské obci Mutěnice.

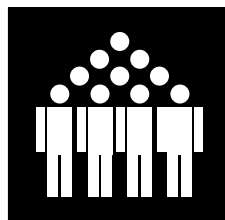
Poslední den patřil panelové diskusi vedené ředitelem MZK Brno, prof. PhDr. Tomášem Kubíčkem, Ph.D. V rámci ní se představila nakladatelství Meander, Baobab a Labyrint v osobách Ivany Pecháčkové, Terezy Horváthové a Joachima Dvořáka. Diskutovalo se o současném knižním trhu u nás

i v zahraničí a plánech jmenovaných pro nadcházející rok. Nechyběla ani prohlídka hostitelské knihovny.

Za naši hodonínskou knihovnu věřím, že se účastnice valné hromady a doprovodných akcí rozjžděly zpět do svých knihoven pracovně i lidsky spokojené.

Svatava Hýbnerová
detske@knihovnahod.cz

Umíte si představit, že si půjčíte v knihovně vrtačku? V Německu to není žádný problém

Komunitní knihovny nezaměřují své aktivity jen na registrované uživatele, ale plánovitě a systematicky oslovují celou komunitu, přičemž své služby rozvíjejí tak, aby mohly pružně reagovat na potřeby všech lidí v místě svého působení. Základem komunitní knihovny jsou kvalitní knihovní a informační služby. Cílem komunitních knihoven je zapojit co nejvíce obyvatel v místě do aktivní účasti na životě města/obce. Pomáhat při řešení problémů komunity informační podporou všech zainteresovaných stran. Posílit vztah lidí k místu, ve kterém žijí. Ve spolupráci s dalšími subjekty v komunitě koordinovaně rozvíjet kulturní, vzdělávací a volnočasové aktivity, které vycházejí ze skutečných potřeb komunity. Podporovat rozvoj potenciálu místa.

Za tímto účelem vznikla v roce 2008 při Slovenské národní knihovně v Martině Odborná pracovní skupina pro komunitní aktivity knihoven, kterou vedla Mgr. Emílie Antolíková. Tam někde můžeme vysledovat začátek konferencí Komunitní knihovny, které jsou známé i v zahraničí. Dnes můžeme hovořit o mezinárodním rozměru těchto podnětných konferencí, které na velmi vysoké profesionální úrovni organizuje ředitelka Hornozemplínské knihovny ve Vranove nad Topľou Mgr. Emília Antolíková. Činnost pracovní skupiny skončila, ale myšlenka věnovat se komunitním aktivitám knihoven zůstala.

Jakou roli budou hrát knihovny v budoucnu? Vyplatí se být komunitní knihovnou? I na tyto otázky hledali odpovědi účastníci Mezinárodní konference Komunitní knihovna, která se konala tentokrát ve Vranove nad Topľou ve dnech 21. – 22. září 2016.

Knihovny se celá staletí věnují budování pozitivního vztahu společnosti ke čtení a jejich hlavní aktivitou je půjčování knih. Knihovny pružně reagují na změny ve společnosti celou řadou nejrozličnějších aktivit. Například se stávají prostorem pro seberealizaci různých místních komunit. Letošní konference měla za cíl zdůraznit práci se sociálně znevýhodněnými skupinami obyvatel v knihovnách. Příspěvek Mgr. Emílie Antolíkové a Mgr. Marianny Majzlíkové Komunitná knižnica a sociálně znevýhodnění byl úvodem do sledované problematiky. Hornozemplínská knihovna

dlouhodobě pracuje s handicapovanými čtenáři, s nezaměstnanými, se seniory, s maminkami na mateřské dovolené aj. Autorky se snažily odpovědět na otázku, jak je dnes vnímána sociální role knihoven. Jsou vůbec knihovny připravené na práci s touto skupinou uživatelů? Na ně vhodně navázala ředitelka Knihovny města Ostravy Mgr. Miroslava Sabelová svým příspěvkem Mít, nebo nemít služby pro sociálně vyloučené? Kdo jsou sociálně vyloučení? Jsme a chceme být knihovnou pro všechny?

Cílem konference bylo, aby si knihovníci navzájem vyměnili názory a zkušenosti, jak pracovat se všemi skupinami sociálně znevýhodněných, kam patří např. i migranti. Zaznělo, že je to běh na dlouhou trať a je potřeba hodně trpělivosti, než bude vše, jak má být. Rozhodně je potřeba vydržet a pokračovat v započatém úsilí. Hornozemplínská knihovna učí znevýhodněné cizím jazykům, jak pracovat s pamětí, jak si rychle a dlouho pamatovat různé informace a práci s počítačem. Organizují pro ně tvořivé dílny nejen výtvarné, ale např. jak různé zpracovávat příběhy. Matky na mateřské dovolené učí zručnosti šití malých výrobků podle knih a časopisů nebo technikám využívání odpadových materiálů. Dětem nabízejí 3D tiskárnu a snaží se být především kreativní knihovnou, která rozvíjí jejich osobnost. Jako příklad uvedla Emília Antolíková myšlenku komunitních knihoven v Německu. Mimo knih si zde můžete půjčit výtvarná díla,

karnevalové kostýmy, společenské hry, a dokonce i pracovní náradí. Proč náradí? Když si někdo půjčí obraz, nebude si kupovat vrtačku, aby si ho mohl pověsit na zeď. Obrazy si půjčují např. lékaři, kteří je umísťují v čekárnách, aby tak zpříjemnili čekání pacientů. Časem obrazy obměňují, aby nezevzledněly.

Na prvním místě v aktivitách komunitních knihoven je budování vztahu ke knihám a čtení – budování čtenářské komunity. První impuls ke čtení přichází v rodinách, večerní čtení pohádek dětem je tradicí, a tak si knihovníci hledají cestu nejen k dětem, ale i k rodičům a prarodičům. Rodiče zapomněli svým dětem říkat, jak důležité je číst. Zajímavé jsou projekty, kdy starosta věnuje novým občánkům knihu a knihovna čtenářský průkaz. Komunitní knihovna učí rodiče, co a jak správně dětem číst. Knihovny by měly dokola vysvětlovat rodičům, že z pohledu rozvíjení fantazie, kreativity a vzdělávání dětí je čtení klíčovou aktivitou. Dítě tak získá širokou slovní zásobu zdarma, zdůraznila E. Antolíková.

Ze zahraničních hostů vystoupil PhDr. Vít Richter s příspěvkem Komunitní činnost veřejných knihoven v procesu integrace sociálně znevýhodněných osob. Představil výsledky výzkumu Agentury pro sociální začleňování při Úřadu vlády ČR ve spolupráci s NK ČR v roce 2015. Cílem výzkumu bylo zmapovat komunitní aktivity veřejných knihoven v obcích do 25 tis. obyvatel, které pracují s touto skupinou uživatelů. Výzkum odpovídá na celou řadu otázek: Jak je vnímaná sociální úloha knihoven? Jak jsou knihovny připravené pro práci se sociálně vyloučenými občany? Co knihovny už dnes nabízejí této skupině uživatelů? Uvedl i příklady dobré praxe.

Mladá krev v knihovnách byl název příspěvku PhDr. Libuše Foberové, Ph.D., která představila úspěšné absolventy Slezské univerzity v Opavě oboru Knihovnictví a Knihovnictví se zaměřením na veřejné knihovny komunitního typu. Absolventi ve věkové skupině do třiceti let pracují v různých veřejných i specializovaných knihovnách na nejrůznějších postech – ředitel, vedoucí, akvizitér, katalogizátor, bibliograf se zaměřením na bibliometrii a scientometrii, dětský knihovník, knihovník v přímých službách ad. Zamýšlela se nad historií, současností a budoucností profese

komunitní knihovnické. Citujeme z výpovědi knihovníka v přímých službách veřejné knihovny, která je výstižná: **„Být knihovníkem, znamená mít zajímavou, kreativní a různorodou práci, která bohužel není adekvátně ohodnocena v platových tabulkách.** Což je neštěstí, protože knihovník v městské knihovně je zároveň pedagogem (příprava besed pro školy a knihovnických lekcí), informačním pracovníkem, polovičním hercem a vypravěčem (storytelling), aktivizačním pracovníkem (trénování paměti, reminiscenční setkání, čtenářské kluby...), sociálním pracovníkem (v internetovém centru se setkáváme s lidmi bez domova, drogově závislými...), marketérem (tvůrcem propagačních a informačních letáků, plakátů a dalších materiálů). Dále pak je organizátorem a dohlížitelem (zajišťuje besedy pro veřejnost) a k tomu všemu dokáže zastoupit své kolegy na jiných odděleních.“

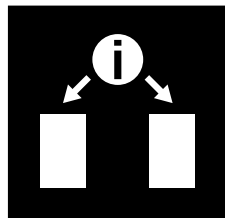
Ze zahraničních hostů ještě vystoupila paní Jana Vejsadová, která se věnuje již řadu let trénování paměti. Příspěvek nazvala Efektivní využívání paměťových strategií v programech pro sociálně znevýhodněné a představila techniky, jak si uchovat funkční gramotnost, jak se učit novým věcem a tím si zvyšovat sebedůvěru. Upozornila na specifika každé sociální skupiny, jak s ní pracovat, jak nejlépe postupovat a jak si definovat cíle.

Velké poděkování patří organizátorům konference, zvláště potom paní Emílii Antolíkové, která připravila nejen velmi nosný a kvalitní program, ale i dokonalé zázemí konference. Po úvodních lekcích v Hornozemplínské knihovně jsme se přesunuli do rekreační oblasti Dobrá – Domaša, kde nás hýčkali a dopřáli nám i trochu luxusu, na který knihovníci nejsou moc zvyklí. Večerní program i celková atmosféra konference, přátelskost kolegů ze Slovenska udělaly z této vysoce profesionální konference nezapomenutelnou událost. Celý program najdete na webových stránkách Hornozemplínské knihovny http://www.vthk.sk/index.php?option=com_content&view=article&id=82&Itemid=171

Zdroj: <http://www.vranovske.sk/sk/clanky/2016-43-v-nemecku-ziadny-problem/>

Libuše Foberová
libuse.foberova@jpf.slu.cz

Nový dotační titul Obecní knihovny

V lednu 2016 schválila Rada Jihomoravského kraje v rámci dotačního programu Program rozvoje venkova Jihomoravského kraje nový dotační titul Obecní knihovny s cílem modernizace interiérů a technického vybavení veřejných knihoven v obcích do 3 000 obyvatel, na který vyčlenil kraj ze svého rozpočtu 5 milionů korun.

Zájem knihoven o vyhlášený dotační titul byl mimořádný. Celkem 154 podaných žádostí, z nichž Rada Jihomoravského kraje podpořila 142 projektů ve výši 5,047 mil. Kč.

Obce v Jihomoravském kraji tak po několika letech dostaly příležitost modernizovat svoje knihovny, které jsou zejména v menších sídlech často jediným kulturním zařízením podporujícím rozvoj společenského a komunitního života.

Ze zdůvodnění projektů:

„Cílem je oslovit co největší skupinu lidí a zaměřit jejich pozornost na vzájemné soužití, na stmelování rodinných vztahů. Ukázat, že i v takto konzumním světě lze najít klid a pohodu u knihy a to napříč generacemi. V dnešní době je důležité, aby lidé měli prostor, kde se mohou scházet, aby byl konkurencí počítačům a televizi, které ruší základní vztahy v rodinách a vzájemné soužití.“

(Obecní knihovna Zbraslav, okres Brno-venkov)

„Přínosem je z kvalitnější prostředí obecní knihovny, které slouží občanům ke kulturnímu vyžití.“

(Místní knihovna Olšany, okres Vyškov)

„Obnovení zastaralého vybavení PC a přivedení občanů do knihovny rozšířením služeb o skener a tiskárnu fotografií.“

(Obecní knihovna Otnice, okres Vyškov)

„Obecní knihovna jako jediné kulturní zařízení v obci s téměř 1 000 obyvateli sídlí od roku 2009 ve společném objektu s místní prodejnou v centru obce. Nemožnost moderního vybavení představuje bariéru pro to, aby se knihovna mohla stát vyhledávaným místem trávení volného času a plnila svoje hlavní poslání – podporovat rozvoj čtenářství, kultury

a osvěty. Potřeba modernizace interiéru knihovny podporuje aktuálně probíhající nová bytová výstavba, která poskytne bydlení pro cca 50 nových rodin. Moderní knihovna bude mít potenciál pozitivně podpořit rozvoj kulturního života obce.“

(Obecní knihovna Rozdrojovice, okres Brno-venkov)

Celková výše finanční podpory na jeden projekt byla limitována částkou v rozmezí 25 až 50 tisíc korun, přičemž jednou z hlavních podmínek byla 50% spoluúčast žadatele. Dotaci, která byla poskytnuta obcím zálohově, bylo možné čerpat na akce investičního i neinvestičního charakteru s tím, že veškeré pořízené vybavení se stává majetkem žadatele.

Mezi široké spektrum požadavků bylo možné zahrnout nejen realizaci drobných stavebních úprav či nákup mobiliáře, ale také počítačové a softwarové vybavení, nákup čteček, tiskáren a skenerů, případně vybavení dětských koutků.

Počet žádostí z jednotlivých regionů

Region	Počet žádostí	% z počtu knihoven
Blansko	36	23,37
Brno-venkov	28	18,18
Břeclav	13	8,44
Hodonín	23	14,93
Vyškov	24	15,58
Znojm	32	20,77

Zájem o dotační titul projevily zejména knihovny v malých obcích, které mají největší problémy s financováním. Není výjimkou, že právě nejmenší obce mnohdy neposkytují svým knihovnám finanční prostředky ani na nákup knihovního fondu.

Mezi položkami mobiliáře byly nejčastější knihovní regály, stoly, kancelářské židle, dětský nábytek, sedací vaky nebo hrací koberce.

Výpůjční pult v Obecní knihovně Terezín

V rámci pořízení software žádaly knihovny o nákup výpůjčních protokolů, automatizovaných knihovních systémů (Clavius, Tritius) či antivirových programů.

Hardware tvořily většinou čtečky čárových kódů, multifunkční kopírovací stroje (tiskárna,

skener, kopírka), počítače, notebooky, monitory či CD přehrávače.

Stavební úpravy zahrnovaly například výměnu oken či dveří, opravy stěn a stropů, opravy/výměny elektroinstalace, výmalbu či zateplení prostor. Výjimkou nebyl ani projekt na pořízení bezbariérového přístupu do knihovny.

O tom, že i malé knihovny sledují trendy a usilují o přízeň čtenářů, svědčí projekt **Obecní knihovny ve Valchově** (okres Blansko, 470 obyvatel), která z dotace vybavila knihovnu mimo jiného také interaktivní tabulí:

„Největší bomba je však interaktivní tabule. Byla namontována 20. září a bude se používat pro besedy, přednášky, práci dětí, ale třeba i pro výukové kurzy nebo jednání s občany či při schůzích zastupitelstva. Tabule má samostatný interaktivní projektor, který je umístěn těsně u tabule, a tudíž se nestane, že by návštěvníci akce při každém pohybu stínili na projekci. Je samozřejmé, že jde propojit s počítačem. Do promítaného obrázku je možné rovnou malovat speciálním perem nebo prstem a nebo provádět různé úpravy. Dalo by se říci, že je to takový obří tablet. Možnosti jsou velmi široké a zařízení jistě zlepší kvalitu našich akcí i zábavy pro děti.“⁴¹

Nové regály v Obecní knihovně Křtětov
(okres Blansko, 220 obyv.)

⁴¹ Valchovský zpravodaj, roč. VI, č. 3, 7. 10. 2016, s. 12.

V mnoha knihovnách proběhla rekonstrukce interiérů, kterou doprovázelo zakoupení mobiliáře. V **Obecní knihovně Terezín** (okres Hodonín, 395 obyvatel) kromě výmalby pořídili novou podlahu, regály na míru a počítačové vybavení. Do konce roku mají v plánu ještě dětský koutek, který bude umístěn na vyvýšené galerii.

Nový dotační titul Obecní knihovny byl výjimečný nejen šíří uznatelných položek a částkou, která umožnila, že 142 knihoven mohlo modernizovat svoje prostory, ale zejména tím, že nemá mezi ostatními kraji srovnatelné období. A přitom jsou to právě interiéry, které v mnoha případech ovlivňují zájem o návštěvu knihoven a limitují jejich proměnu v komunitní a společenská centra měst a obcí.

Na jaře letošního roku iniciovala Národní knihovna ČR celostátní dotazníkové šetření s názvem Průzkum prostorového a technického vybavení veřejných knihoven, jehož cílem bylo zjistit aktuální vybavení knihoven podle jejich velikosti. Bylo zaměřeno především na to, jak knihovny a jejich provozovatelé hodnotí současné prostorové podmínky a co knihovnám brání v jejich dalším rozvoji zejména ve vztahu k proměně na kulturní, vzdělávací a komunitní centra. Výsledky průzkumu přinesly alarmující zjištění: prostorově zabezpečena je pouze jedna pětina knihoven v obcích do 5 tisíc obyvatel.

Nový mobiliář v Obecní knihovně Terezín

Jak hodnotíme prostory, které máme k dispozici?

Prostory pro služby	Vyhovující, dostačující	Omezující, nevyhovující
Prostor pro půjčování	69 %	31 %
Prostor pro volný výběr	63 %	37 %
Prostor pro práci s dětmi	42 %	58 %
Prostor pro práci s mládeží	39 %	61 %
Prostor pro kolektivní akce	45 %	55 %
Dětský koutek	48 %	52 %

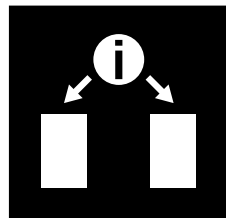
(Knihovny v obcích do 5 000 obyvatel)²

Závěry průzkumu, kterého se zúčastnilo 2 027 knihoven a poboček (z Jihomoravského kraje až 44 % všech veřejných knihoven), potvrdily naléhavost řešení prostorového zázemí knihoven a jejich vybavení. Chceme-li ve shodě s novou Konceptí rozvoje knihoven na léta 2017–2020 vybudovat z knihoven „otevřený prostor pro vzdělávání, kulturu a osobní rozvoj“, který kladě důraz na jejich fyzický prostor, jako „příjemné místo pro jednoho i pro všechny“, neobejde se tato vize bez podpory směřující k fyzické proměně knihoven.

Dotační titul Obecní knihovny byl dobrou zprávou nejen pro veřejné knihovny v Jihomoravském kraji. Knihovny, které si nestihly podat žádost, ať už z časových či finančních důvodů, nepřestávají doufat, že i ony dostanou v příštích letech příležitost. A knihovnám v ostatních krajích svítá naděje v tom, že podpora dobré věci již někde získala konkrétní podobu.

Monika Kratochvílová
Monika.Kratochvilova@mzk.cz

² <http://www.svkos.cz/data/soubory/vitrictcher-prostoroveatechnickevybaveniveřejnychknihoven.pdf>

Asociace knihoven vysokých škol ČR letos pořádala již 14. ročník Semináře IVIG, který tentokrát nesl název Blended Learning: dobrá praxe pro informační vzdělávání. Pokrok digitálního věku s sebou nese potřebu začlenit moderní technologie i do informačního vzdělávání. Jednotliví přednášející přinesli své zkušenosti s novými metodami výuky.

Po úvodním slovu předsedkyně komise IVIG (Informační vzdělávání a informační gramotnost) Lenky Bělohoubkové přednesla teoretický úvod k metodě blended learning Pavlína Mazáčová z Masarykovy univerzity v Brně. V příspěvku **Učící knihovník v roli designéra vzdělávání vysokoškolských studentů** nastínila stručný historický vývoj pedagogiky a uvedla významné pedagogy, kteří formovali způsob výuky. Vyzdvihla roli knihovníka jako učitele a jeho možnosti práce s uživateli. Ústřední postavou je student jakožto individualita, se kterou je nutno pracovat a brát na zřetel jeho možnosti. Vysvětlila termín blended learning, výchozí principy a pedagogické pojetí. Představila varianty a edukační a modelové přístupy. Poté shrnula výhody a nevýhody blended learning a podmínky jeho začlenění do výuky v akademickém prostředí.

Letošní zahraniční host Harrie van der Meer z Amsterdam University of Applied Sciences přednesl velmi zajímavý příspěvek s názvem **The Flipped Information Literacy Classroom: lessons learned**, v kterém účastníkům vysvětlil pojem a principy tzv. „převrácené třídy“. Tato metoda výuky vyžaduje aktivní zapojení studentů v tom ohledu, že se s probíranou látkou seznamují předem sami individuálně a ve výuce pak probíhá diskuze nad tématem a další aktivní činnosti. Jde o metodu efektivnější a také zajímavější oproti klasické frontální výuce díky většímu zapojení studentů. Dále popsal tři kroky designu modelu „převrácené třídy“, které aplikoval na výuku informačního vzdělávání a příklad implementace tohoto modelu přímo do výuky. Seznámil účastníky s právě probíhajícím průzkumem, který posuzuje

účinnost a efektivnost frontální výuky a blended learning. V závěru shrnul výhody a nevýhody zavedení této metody a několik tipů, jak správně začít.

Následoval blok „dobré praxe“, kde se jednotlivé přednášející podělily o své zkušenosti s blended learningem v knihovnách. Jako první vystoupila Ludmila Tichá z ČVUT, která pohovořila o zavedení LMS Moodle jako podpory přímé výuky v doktorandských kurzech a také v předmětu pro bakaláře, které pořádá Ústřední knihovna ČVUT. Vyzdvihla možnosti online prostředí pro ukládání studijních materiálů, zadávání a odevzdání úkolů nebo testování znalostí studentů.

Hana Janečková z Vysokého učení technického v Brně popsala zkušenosti s informačním vzděláváním doktorandů. Nejprve byla zapojena frontální výuka, ale chyběla praxe – studenti si nemohli nic sami vyzkoušet. Vyučující měli sice zpětnou vazbu, ale chybělo ověření znalostí studentů. Do osnov studia se jim podařilo zařadit e-learning, který sloužil jako komplexní prostředí pro zpřístupnění všech studijních materiálů. Tato výuka je časově nezávislá, záleží tedy pouze na studentech, jaké si zvolí studijní tempo. V současné době přešli na blended learning, kdy je veškeré zázemí stále v elektronické podobě, ale výuka probíhá i frontálně. Tato metoda se nejlépe uplatňuje v případech, že je probírané téma úplně nové. Do budoucna počítají s metodou převrácené třídy.

Blok ukončila Kateřina Hajduková z 2. Lékařské fakulty Univerzity Karlovy představením kurzu Informace o medicíně, který spojuje prvky online výuky s frontální výukou. Vyzdvihla klady této kombinace, která umožňuje studentům více se aktivně zapojit do studia předmětu a lépe odpovídat

také jejich time managementu.

Odpolední blok zahájila Kamila Etchegoyen Rosolová příspěvkem **Odborné psaní v angličtině formou blended-learningového kurzu**, kde představila aktivity Centra akademického psaní Ústavu pro jazyk český AV ČR, a zejména pak blended learningový kurz pro doktorandy a vědce. Preferují anglosaský styl výuky – pojmají psaní jako proces ne jako produkt. Kurz je velmi intenzivní. Trvá 15 týdnů a jeho účastníci tráví 4–6 hodin intenzivní práce týdně. Studenti oceňují především praktičnost kurzu, protože se zabývají reálnou problematikou.

Pavla Kovářová z Masarykovy univerzity v Brně popsala v příspěvku **Od frontální výuky k převrácené třídě** zkušenosti z výuky předmětu Informační bezpečnost na KISK FF MU. Předmět se na KISKu vyučuje již šest let, kdy začali s frontální výukou, která byla později doplněna o e-learningovou část.

V posledním roce měla výuka formu převrácené třídy. Právě těmto zkušenostem věnovala velkou část svého příspěvku, kde zhodnotila požadavky na lektora i postoj studentů k jednotlivým metodám výuky a popsala několik tipů a možností aktivit, které se jí při výuce osvědčily.

V závěru semináře proběhl praktický workshop **Blended learning – organizace kurzu, komunikace se studenty a jejich hodnocení**, který vedla Dagmar Chytková z Masarykovy univerzity. Po rozdělení do skupin si sami účastníci vybrali téma výuky a prošli si procesem tvorby a organizace kurzu. Prodiskutovali nejrůznější situace, které mohou nastat.

Prezentace ze semináře najdete na stránkách Komise IVIG. <http://akvs.cz/akce/seminar-ivig-2016/>

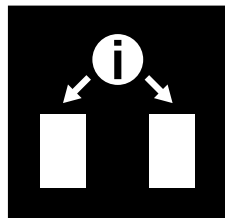
Tereza Bártová
tereza.bartova@cvut.cz

❓ Bude vás zajímat, že...

... Pomoc rodičům. V pátek 18. 11., kdy měla většina škol ředitelské volno, připravila knihovna žákům místní Základní školy v Mokré jednodenní příměstský tábor. Děti mohly v sále mediátek

vyrábět originální mokrsko-horákovský betlém. Ten bude vystaven při slavnostním zapalování vánočního stromu a později v Obecní knihovně v Mokré.

Válečné deníky autora dobře známého – ale vlastně ne tak zcela...

Ondřej Sekora: jméno, které všichni čtenáři znají od dětství, s kterým vyrůstali. Autor, o kterém se domníváme vědět vše. Jeho soukromí však skrývalo materiál dosud veřejnosti neznámý, překvapivý, objevný. Etapu, o níž nehovořil, o níž nic nenapsal. Podrobné deníky Ondřeje Sekory z pobytu v nacistických pracovních táborech na přelomu let 1944–1945 dlouhá léta znali jen ti nejbližší. Pražské nakladatelství Plus ony dva zápisníky, rukopisný a kreslený, vydalo počátkem léta tohoto roku ve společném svazku.

Ondřej Sekora se za nacistické okupace českých zemí odmítl rozvést se svou manželkou židovského původu, byl tedy společně s ostatními „židovskými míšenci a nežidovskými partnery“ deportován na podzim 1944 do pracovního tábora Klein Stein (v dnešním Polsku) a po krátké pražské přestávce pak v lednu 1945 do německého Osterode. Vězni (ano, to je přesný termín, neboť internovaní neměli na výběr, šlo o nucené práce) těžce fyzicky pracovali za tuhé zimy, nedostatečně oblečení, špatně živení, přespávali ve vlhkých a chladných ubytovnách, stále sužováni zdravotními problémy. Tím více je obdivuhodné, že Sekora se dokázal soustředit v každé volné chvíli a (kromě kreseb pro kolegy) permanentně a neúnavně zachycovat tamní život: psal vestoje při pracovní přestávce, večer při svíčke, temná místnost zkreslovala barvy...

Obsah představuje autora v naprosto neznámém světle, především po textové stránce. Děti vědí, že Sekorovi hrdinové jsou nebojácní a kurážní, nelekají se hromady práce ani nepřátel. A zde poznáváme, že toto byly i vlastnosti jejich autora. Ondřej Sekora si i v nepředstavitelně obtížných podmínkách udržel víru ve šťastný konec. Pozor: nešlo o neopodstatněný optimismus,

ale realistický pohled na svět, znalost válečné situace a vývoje světové politiky. Čteme svědectví o ponižujících situacích (od ztráty soukromí přes nutnost živořit na minimálním prostoru až po nečekané prohlídky gestapa, ničení majetek internovaných), o okamžicích ohrožujících fyzické i psychické zdra-

ví účastníků – ale autorův přístup si zachovává věcnost, vytrvalost a houževnatost, se kterými se setkáváme i v jeho korespondenci. Vlastnosti, které se mu již dříve osvědčily, když jako mladý kreslíř-samouk začínal spolupracovat s renomovanými Lidovými novinami;

když pobýval na stážích ve Francii a navazoval oficiální kontakty; když jako dospělý navštěvoval odborné školení; když po okupaci na základě norimberských zákonů byl nejprve propuštěn z redakce, posléze vyloučen z Národního svazu novinářů, tedy zbaven možnosti pracovat v oboru, který znal a ovládal; když z renomované umělecké osobnosti a zaměstnance prestižního periodika klesl spolu se svou rodinou na pozici lidí oficiální mocí opovržených; v situaci, kdy se strachoval o osud své ženy (které svým neokázalým hrdinstvím zachránil život) a syna (jenž jako „míšenec prvního stupně“ se blížil věku, kdy by ho čekala internace v Terezíně; tam bohužel

musela prožít poslední měsíce války též jeho paní). I v této situaci si Sekora zachovává bystrý novinářský postřeh, ba neztrácí ani humor, arci většinou černý. Kresby jsou stejně hravé, jak je známe z dětských knih či karikatur. Ale tímto stylem autor jen zdůraznil kontrast mezi lehkostí formy a zobrazovanou skutečností: vidíme ubohé interiéry plné unavených lidí, pracovní momenty i soukromé situace. Grafická úprava se co nejvíce snažila přiblížit původnímu vzhledu zápisníků: knihu si koupíme nerozřezanou, tedy okraje stran se posléze budou podobat originálním sešitům, které si Sekora sám svázal z odřezků papíru.

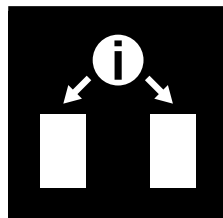
Kniha *Deníky Ondřeje Sekory 1944–1945* byla 14. května avizována na Knižním veletrhu v Praze: představil ji programový ředitel beletristických nakladatelství Albatros Media a.s. Ondřej Müller, ukázky četl člen činohry Národního

divadla Igor Orozovič. A prezentace hotového svazku se odehrála dle přání vydavatelů 13. června v Brně, tedy v Sekorově rodišti, a v prostorách Oddělení dějin literatury Moravského zemského muzea, které v létě 2015 převzalo rozsáhlou Sekorovu pozůstalost (z ní hojně čerpá obrazová příloha knihy). Hosty přivítal generální ředitel muzea Jiří Mitáček, o edici hovořila šéfredaktorka nakladatelství Plus Martina Mašíňová, svou koncepci vysvětlil grafik Tomáš Cikán, stejně jako v Praze promluvili kurátoři zmíněného pracoviště Tomáš Prokůpek (správce Sekorova fondu) a autorka doslovu Hana Kraflová, úryvky z knihy přednesla Monika Srbová, dobový kolorit tomuto setkání swingovými rytmy dodali Jaroslav Jiráček (Městské divadlo Brno) a Jan Jiráček.

Hana Kraflová

hkraflova@mzm.cz

Knihovníci píší o knihách a knihovnách: Marketingové vystoupení v rozhlasu a TV

Už jsme se naučili napsat tiskovou zprávu, víme, na co bychom neměli zapomenout při psaní recenze knihy a medailonku jejího autora, dokonce s ním dokážeme udělat i dobrý rozhovor. Také víme, jak je důležité při mediální komunikaci myslet na svého čtenáře: znát jej, rozumět jeho potřebám i touhám, představit si prostředí, ve kterém bude náš článek číst, a zasáhnout všechny jeho smysly. Doposud jsme se tedy věnovali především psanému slovu. Dnes se pojďme posunout do světa rozhlasu a televize.

Abychom pochopili, jakým způsobem je vhodné sepsat své krátké (reklamní) vystoupení pro rozhlasovou stanici nebo místní televizi, musíme se nejprve na malou chvíli pozastavit nad pojmem „marketing knihovny“.

Marketing je slovo velmi obsáhlé a ve spojení s knihovnami není vždy jasně ukotveno.

Dokonce se stále objevují i názory, že marketing do knihovny nepatří, jelikož se nejedná o instituci generující zisk. Obecně se ale dospívá spíše k názoru, že marketing do neziskového sektoru, tedy i do knihoven, patří. Jako nástroj pro zjišťování a následné naplňování uživatelských potřeb, jako nástroj pro boj s konkurencí (volnočasové aktivity, vzdělávací akce a besedy,...), jako nástroj k oslovení nových čtenářů, jako nástroj k představení nové služby, jako prostředek k budování značky.

Trefně to shrnula ve své diplomové práci studentka brněnského KISKu Dagmar Chytková: „*Základním posláním knihoven je sbírat, uchovávat, zpracovávat, chránit knihovní fond a poskytovat veřejné a informační služby. Marketing pro knihovny si pak klade za cíl získávat lidi a firmy*

*pro podporu těchto služeb. Ať už myslíme sponzory nebo uživatele. Každý svým způsobem nějak knihovnu podporuje.*¹

Marketing (nejen knihovny) si dále můžeme rozdělit na strategický (ten slouží k rozpoznání cílové skupiny, zjištění jejích potřeb a následně stanovit nástroje k dosažení stanovených cílů), taktický (napomáhá udržet si stávající uživatele a získat nové pomocí stanovených nástrojů), administrativní (zabývá se vytvořením efektivního a funkčního marketingového plánu včetně průzkumu trhu, zacílení, stanovení strategií, financování, atd.) a transformační (kalkuluje s vývojem elektronického trhu a internetového prostředí).²

Z tohoto odstavce nám vyplývá, že se jednoho dne prostě nemůžeme jen tak snadno rozhodnout, že zítra dáme reklamu do rádia a příští týden natočíme spot do místní televize. Nejspíš by šlo o mrhání časem a velkou hromadu vyhozených peněz. (Pokud vás více zajímá téma marketingu v knihovnách, vřele vám doporučuji přečíst si diplomovou práci Dagmar Chytkové *Marketing v knihovnách: návrh e-learningového kurzu a taktéž knihu doktorky Radky Johnové Marketing kulturního dědictví a umění: Art marketing v praxi*.)

Může však nastat nepředpokládaná situace. Buď se do rámce plánovaných reklamních kampaní (pokud to tak můžeme nazvat) treffi mimořádná událost (například akce pro mládež pořádaná jinou organizací a vy jste na ní začali participovat), nebo vás osloví nějaké médium a vy dostanete příležitost sdělit něco o své knihovně nebo o akci v rádiu eventuálně v místní televizní stanici. Pak si vypůjčíte z klasických marketingových pouček a vytvoříte jednorázovou mediální zprávu.

Řídit se zde můžeme tzv. marketingovým mixem (jenž vychází ze strategií marketingu), který obsahuje marketingový produkt, tedy to, co nabízíme čtenáři; distribuci, abychom

návštěvníkovi knihovny nabízeli produkt ve správný čas a na správném místě; cenu, kterou musíme stanovit tak, aby zákazník měl o produkt zájem; komunikační mix – tedy nástroje, jakými budeme produkty se zákazníky komunikovat. Pod pojmem marketingový produkt si představme klidně knihu, ale také událost (Noc s Andersenem), službu (knihovní službu), místo (můžeme představit budovu knihovny jako architektonický skvost), instituci (knihovna jako místo služeb, akcí, setkávání, ...) a další.

Nejdříve se podíváme na samotná média, kterých se dnešní článek týká. Začneme rádiem. Představte si nejprve, že jste byli pozváni do určitého pořadu, kde jste dostali příležitost představit vaši knihovnu, vaši novou službu, nebo pozvat posluchače na akci pořádanou vaší knihovnou. Jak se s danou situací vypořádáte? Určitě je načase si vzpomenout na článek o cílení jednotlivých mediálních sdělení. Rádio je totiž selektivní médium. To znamená, že zasahuje poměrně úzce vymezenou cílovou skupinu. S tím musíme vždy kalkulovat. Může se jednat o žánrové rádio (pro příznivce jednoho hudebního stylu), nebo může být omezené místně. Musíme také dobře popřemýšlet o vysílacím čase daného pořadu. Dopoledne nejčastěji poslouchají rádio senioři a matky na mateřské. Lidé v produktivním věku nejčastěji ladí své oblíbené stanice v dopravní špičce, kdy cestují za prací nebo zpět domů.

Budeme-li se bavit o reklamě, musíme vnímat rádio jako velmi rychlé a pružné médium. Můžete si vybrat denní vysílací dobu nebo dny v týdnu. Ovšem vzhledem ke své povaze nemůžeme rádio nikdy vnímat jako jediný prostředek ke komunikaci s uživatelem, ale spíše jako doplňkové médium. Jako připomenutí čtenáři, že v jeho knihovně bude zajímavá akce, jak již ostatně četl v novinách.

V rádiu je vždy nutné upoutat pozornost, protože mnozí posluchači vnímají rádio pouze jako zvukovou kulisu, rušičku ticha; ať už jde o reklamu, nebo o projev v diskuzním pořadu. Reklamu je pak vždy lepší umístit mezi mluvené slovo, nežli mezi bloky písniček.³

Televize má oproti rádiu mnoho výhod. Stejně

1 CHYTKOVÁ, Dagmar. *Marketing v knihovnách: návrh e-learningového kurzu*. Str. 9. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Katedra informačních studií a knihovnictví, 2009.

2 SOVOVÁ, Eliška. *Guerrilla marketing a jeho praktické využití aneb Rošláctví v knihovnách*. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav českého jazyka a knihovnictví, Kabinet informačních studií a knihovnictví, 2010.

3 Výhody a nevýhody reklamy v rádiu. *MediaGuru* [online]. [cit. 2016-10-23]. Dostupné z: <http://www.mediaguru.cz/typy-medii/rozhlasy/proc-anone/>

jako jsme si říkali, že i psaný text může mířit na více smyslů, v televizi se toho docílí snáze. Navíc, pokud jste před kamerou osobně, dodáváte vaši zprávě osobní příběh, dokážete lépe vzbudit u diváků emoce a promlouvat přímo k nim, nikoliv však jako k davu, ale ke každému jedinci zvlášť. Díky lokální televizi můžete lépe budovat image vaší knihovny, atraktivními záběry můžete divákům ukázat, jak akce pořádané knihovnou vypadají a na co se vlastně mají těšit.⁴

Co se týče obsahu těchto sdělení, můžeme se nyní inspirovat článkem o tiskové zprávě. Vzpomeňme si na obrázek obrácené pyramidy. Zásadní myšlenku musíte přednést jako první. Na začátku musí také zaznít název instituce respektive akce, na kterou diváky (posluchače) zvete. Postupně se dostáváte k podrobnějším informacím. Vždy musíte myslet také na to, že nelákáte pouze čtenáře na událost v knihovně, ale vždy

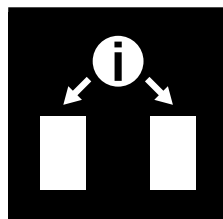
prodáváte i sami sebe, svoji instituci. Je to totiž úžasná knihovna, která akci pořádá. Nebojte se také ty nejzásadnější informace opakovat. Proč? Představte si sami sebe s televizním ovladačem v ruce, nebo když sedíte v autě a trčíte v dlouhé koloně. Příjemce vaší zprávy ne připravený kdykoli přepnout kamkoli jina, proto musíte být zajímavější než cokoli dalšího, co běží simultánně na jiném kanále. Stejně jako v tiskové zprávě máte na zaujetí novináře pouze první větu (možná i perex), v těchto médiích máte pouze několik vteřin na upoutání pozornosti.

Trénink dělá mistry. Vytvořte si pro sebe konkrétní zadání a zkuste připravit zprávu nanečisto. Například si představte, že vás pozvali do Dobrého rána a máte přibližně čtyři minuty, abyste představili událost, kterou vaše knihovna v brzké době pořádá. Jak to provedete? Kdo vás nejspíš bude poslouchat? Máte už nápad, jak svoji cílovku oslovíte? Tak hodně štěstí!

⁴ Výhody a nevýhody televizních reklam. *MediaGuru* [online]. [cit. 2016-10-23]. Dostupné z: <http://www.mediaguru.cz/typy-medi/televize/proc-anone/>

Radim Chalupník
radim.chalupnik@gmail.com

Představujeme odborné knihovny: Knihovna Historického ústavu AV ČR, v. v. i. – pobočka Brno

Knihovnu brněnské pobočky Historického ústavu AV ČR, v. v. i. lze navštívit na adrese Veveří 97. Nachází se ve dvorním traktu komplexu akademických pracovišť a má samostatný vchod z ulice Resslovy. V současné podobě zde sídlí od roku 2004, kdy došlo ke sloučení dvou samostatných pracovišť na ulici Květná a Veveří. Nové prostory umožnily zřídit moderní depozitář, kde je dnes uložena většina fondu, a studovnu s malou příruční knihovnou.

Základ fondu tvoří historiografická produkce k českým dějinám a dějinám zemí střední, východní a jihovýchodní Evropy z České republiky i ze zahraničí. Fond však shromažďuje i literaturu

k obecným dějinám, doplňují ho výběrové encyklopedie a slovníky, vybrané odborné publikace souvisejících humanitních oborů, nebo biografie osobností.

Specifickou kolekci tvoří část knižní pozůstalosti německého profesora Volkera Presse z Tübingen. Významnou a hojně využívanou složkou je časopisecký fond, který obsahuje 121 českých a zahraničních titulů. V některých případech jde o ojedinělá odborná periodika především z oboru balkanistiky, polonistiky, slavistiky.

Knihovna aktuálně eviduje více než 10 000 knižních svazků a zhruba stejný počet

vázaných ročníků periodik. Akvizice probíhá nejen nákupem na základě potřeb a zaměření pracoviště, ale také výměnou s českými i zahraničními institucemi a v menší míře dary. Vlastní produkci momentálně pobočka nemá, knihovna však dostává tituly vydané nakladatelstvím mateřského ústavu.

V roce 2005 byla zahájena automatizace fondu. Dokumenty byly zpočátku zpracovávány v systému ISIS, v roce 2006 bylo přistoupeno k zavedení systému ALEPH. Prostřednictvím Souborného katalogu ČR tak mohou zájemci vyhledat veškeré publikace, které knihovna nabízí. Přímý vstup do katalogu pracoviště je na stránkách Historického ústavu AV ČR, v. v. i. v sekci knihovny. Zde lze nalézt také informace o provozní době, výpůjčních podmínkách, aktuální.

Díky své specializaci a bohatosti jsou fondy knihovny využívány nejen zaměstnanci pobočky, ale také vědeckými pracovníky brněnských i mimobrněnských akademických pracovišť a kulturních a vzdělávacích institucí. Další skupinu uživatelů tvoří vysokoškolští studenti humanitních oborů.

Knihovna se snaží tento zájem odborné veřejnosti o své fondy a služby rozvíjet na více úrovních – prezentací během dnů otevřených dveří, pravidelnou aktualizací a rozšiřováním informací na webových stránkách a v neposlední řadě přímou komunikací s uživateli a reakcí na jejich aktuální potřeby a podněty. Důraz je kladen na rešeršní služby, individuální přístup a rychlost vyřízení požadavků.

Absenční výpůjčky externím čtenářům jsou poskytovány pouze výjimečně, je však možno z dokumentů pořizovat kopie v souladu s platnou legislativou. Tyto kopie knihovna zprostředkovává zdarma. Zajišťovány jsou služby MVS, a to jak uživatelům, tak knihovnám požadujícím výpůjčky z fondu pobočky. Návštěvníkům studovny je k dispozici 6 pracovních míst, 2 počítače, wi-fi připojení a kopírovací zařízení. Knihovna tak nabízí komorní, funkčně vybavené studijní a informační pracoviště s kvalitní a zdokumentovanou základnou.

Jana Králová

kralova@brno.avcr.cz

Fotografie: dr. Milan Repa, Lenka Štefanová

Dvacet let Rakouské knihovny v Moravské zemské knihovně v Brně

V letošním roce vzpomínáme dvacáté výročí zahájení provozu Rakouské knihovny jako součásti Moravské zemské knihovny. Jaké byly důvody a záměry nabídnout čtenářům fond Rakouské knihovny pod střechou Moravské zemské knihovny? Připomeňme si začátky.

Koncem osmdesátých let Rakouské ministerstvo zahraničních věcí zahájilo náročný program zaměřený na prezentaci rakouské kultury zemím střední a východní Evropy. Program spočíval především v postupném zakládání knihoven rakouské literatury. Ty byly integrovány do mnoha různých institucí, jako jsou univerzity, městské knihovny, akademie věd nebo germanistická pracoviště. Obvykle to jsou fyzicky oddělená pracoviště s vlastními místnostmi a s knihovníky, kteří mají specifickou odpovědnost za jejich provoz. Po založení základního fondu Rakouských knihoven je fond každé knihovny pravidelně doplňován nově vycházejícími publikacemi již podle požadavků jejich hostitelské instituce, potřeb a podle

jejich zaměření. Fond také obsahuje předplatné rakouských novin, časopisů a dalších periodik. Náklady nese Rakouské ministerstvo zahraničí.

Ve snahách Rakouského velvyslanectví v Praze, resp. jeho kulturního odboru, více přiblížit rakouskou kulturu české veřejnosti, sehrálo Brno poměrně významnou roli. Již v roce 1988 se v Brně konal, na půdě Ústavu germanistiky a nordistiky filozofické fakulty, i veřejnosti určený seminář o rakouské literatuře 19. a 20. století. Byla to první akce tohoto typu, později reпрizovaná v Olomouci. V tomto rámci pak vznikla také iniciativa na zřízení tzv. Rakouské knihovny v Brně. Rakouská strana se obrátila na Ústav germanistiky a nordistiky filozofické fakulty.

Iniciátorem a duchovním otcem celého projektu rakouských knihoven v zahraničí byl předseda Rakouské společnosti pro literaturu dr. Wolfgang Kraus, praktické stránky se v Brně velmi činnorodě ujal R. Lustig-Leignitz.

Ke slavnostnímu otevření Rakouské knihovny v Brně na filozofické fakultě došlo na podzim r. 1989; patří tedy mezi první Rakouské knihovny v zemích střední a východní Evropy vůbec, a je první knihovnou tohoto druhu u nás. Hned v následujícím roce byl zahájen provoz v Rakouských knihovnách také v Udine, Mariboru, Budapešti a v Poznani. Otevření knihovny v Brně se zúčastnila řada rakouských oficiálních činitelů, mezi nimiž byl i dr. Wolfgang Kraus. Po dobu více než pěti let existence Rakouské knihovny na brněnské filozofické fakultě byla knihovna jakýmsi minicentrem rakouských kulturních aktivit v Brně. Pravidelně se v ní konala četění rakouských autorů a vystoupení herců. Rozrůstající se knihovna sloužila převážně potřebám učitelů a studentů germanistiky a historie, zčásti i veřejnosti.

V roce 1995 zainteresované strany rozhodly, že Rakouská knihovna přejde do svazku Moravské zemské knihovny. Hlavním důvodem bylo, aby tak byl zajištěn lepší přístup veřejnosti ke všem

fondům, na což vždy rakouská strana právem naléhala, i jejich náležitě odborné zpracování. Naplnění těchto dvou záměrů se z důvodů prostorových i personálních ukázalo být nad síly univerzitního ústavu. Dne 18. března 1996 byla Rakouská knihovna opět uvedena do provozu v prostorách Moravské zemské knihovny. Slavnostního otevření se zúčastnili významní představitelé města Brna, univerzity i Rakouské republiky a další hosté a novináři.

Základní fond Rakouské knihovny sestává z rakouské literatury, standardních prací z rakouských dějin a geografie, slovníků a dalších encyklopedických prací, a sekundární literatury na související témata. Některé z Rakouských knihoven zahrnují další specializovanou literaturu z různých oborů. Velikost a těžiště individuálních fondů závisí na potřebách a struktuře hostitelské instituce. Jedna věc je společná všem knihovnám – zaměření na austriaku: na literaturu rakouských autorů nebo na rakouskou tematiku. I v Brně se předpokládalo rozšíření profilu Rakouské knihovny. Tzn., že kromě germanistiky a historie, které především byly zastoupeny, bude ve větší míře zastoupena literatura i z dalších oborů (ekonomie, architektura, právo, ekologie

Hanna Vintř, rakouská lektorka, Dagmar Lastovecká, primátorka města Brna, Jaromír Kubiček, ředitel MZK

Jaromír Kubíček, ředitel MZK, Peter Niesner, velvyslanec Rakouské republiky v ČR.

Jaromír Kubíček, ředitel MZK, Dagmar Lastovecká, primátorka města Brna, Eduard Schmidt, rektor MU

atd.). Ústav germanistiky a nordistiky filozofické fakulty Masarykovy univerzity se měl na základě vzájemné dohody i nadále na provozu knihovny podílet. Především bude spolupracovat na doplňování fondu. Samozřejmě se počítalo se zachováním (a podle možností i s dalším rozšířením) kulturních aktivit tak, jak byly prezentovány dosud. Rakouská knihovna tedy, rovněž ve spolupráci s Rakouským kulturním institutem v Praze (nyní Rakouské kulturní fórum v Praze), i nadále pořádala pravidelná čtení rakouských autorů z jejich textů, výstavy a další aktivity organizované podle požadavků návštěvníků i možností knihovny.

Nejdůležitějším úkolem, který před Rakouskou knihovnou jako součástí Moravské zemské knihovny stál, byla katalogizace všech převzatých svazků v automatickém knihovnickém systému. Tento specifický fond v samostatné databázi, jakkoli fyzicky oddělený, pak mohl být součástí

nejen katalogu Moravské zemské knihovny, ale i souborného katalogu.

Budování a provoz Rakouských knihoven (další postupně vznikaly v Českých Budějovicích, Liberci, Olomouci, Opavě, Znojmě a Plzni), jakožto významných kulturně vzdělávacích aktivit, byl spojen se značnou společenskou prestiží. Rakouské knihovny dosud přispívají k poznávání literatury a historie Rakouska a tím k porozumění a dobrým vztahům. Pomáhají prohlubovat znalosti německého jazyka a to vše má, na pozadí historie našich národů i v souvislostech geopolitických, svůj velký význam. I po dvaceti letech se velmi dobře daří naplňovat původní záměry a myšlenky, na základě kterých byla Rakouská knihovna v Brně uvedena v život, i rozšiřovat nabídku služeb a dalších aktivit svým uživatelům.

Darina Zanášková

zanaskova.darina@seznam.cz

Frankfurtský knižní veletrh

V polovině října proběhl již 68. ročník největšího a nejprestižnějšího knižního veletrhu světa, který se každoročně odehrává ve Frankfurtu nad Mohanem. Hlavními hosty se staly v letošním roce Nizozemí a Vlámsko a k návštěvě speciální expozice lákaly sloganem „Dit is wat we delen“ [pozn.: *Toto sdílíme*]. Největší světový svátek knižní kultury navštívuje každoročně více než čtvrt milionu návštěvníků, kde mají vedle veřejnosti výrazné zastoupení nakladatelé, autoři či literární agenti.

Národní prezentací je od roku 2014 pověřena Moravská zemská knihovna v Brně, která ve spolupráci s ministerstvem kultury zvolila za hlavní téma startujícího veletržního roku nedožitě 80. narozeniny a 5. výročí smrti Václava Havla. Právě

na veletrhu ve Frankfurtu nad Mohanem byla v roce 1989 udělena Václavu Havlovi Mírová cena německých knihkupců, a zde také zazněla jeho oslavná děkonná řeč „Slovo o slovu“. Osobnosti prvního českého prezidenta byly věnované i jednotlivé kulturní pořady, které vznikly mimo jiné ve spolupráci s Knihovnou Václava Havla. V rámci kulturního pořadu vystoupil její ředitel, spisovatel a Havlův mluvčí Michael Žantovský, diskutoval potom s Karlem Hviždálou, který je autorem několika knižních rozhovorů s Havlem. Třetí autorem, který reprezentoval Českou republiku, byl Tomáš Halík, který na veletrhu vystoupil nejen v české expozici, ale i v rozhovoru s německým teologem a knězem Anselmem Grünem,

Úvodní slovo Tomáše Halíka při příležitosti slavnostního otevření českého národního stánku.

Český národní stánek na knižním veletrhu ve Frankfurtu nad Mohanem.

Autorské vystoupení Tomáše Halíka. Moderoval Tomáš Sacher.

s nímž napsal (a na veletrhu prezentoval) knihu *Svět bez Boha* (Ateismus jako druh náboženské zkušenosti).

Kulturní program byl zahájen slavnostním otevřením národního stánku, kde vystoupila vedle Tomáše Halíka i náměstkyně ministra kultury Kateřina Kalistová. V úvodním proslovu

zdůraznila i význam frankfurtského veletrhu: „Frankfurtský veletrh je pro českou literaturu čím dál důležitější. V posledních dvou třech letech obohacuje formát knižního veletrhu o literární festival. Důležitosti akce odpovídá nadnárodní význam letošního tématu českého stánku i pozvaných hostů. A navíc je to pro nás taková menší příprava na Lipsko 2019, kde bude Česká republika hlavní zemí.“

Vedle kulturního programu byly na stánku již tradičně připraveny knižní expozice prezentující současnou českou literární produkci. Vedle výběru ze současných českých knih zde byly prezentovány i překlady české literatury do cizích jazyků. Mezi knihami, které vyšly za podpory dotačního programu ministerstva kultury v posledních pěti letech, se objevily nejen knihy v evropských jazycích, ale i překlady do arabštiny, čínštiny či japonštiny. Profil české literární kultury pak dokreslovaly zejména kolekce oceněných literárních cen stejně jako vystavovatelské expozice, v nichž byla představena literatura různých žánrů a různého zpracování. Celkem pak bylo na stánku 18 vystavovatelů, kteří návštěvníkům veletrhu představili téměř půl tuny knih.

Soňa Šinclová

Sona.Sinclova@mzk.cz

Slavnostní otevření českého národního stánku. Úvodní slovo pronesli [zleva] Tomáš Sacher, Tomáš Kubiček, Tomáš Halík a Kateřina Kalistová.

Brněnský expresionismus v poli meziválečné literatury

Na začátku září proběhla na půdě Moravské zemské knihovny v Brně odborná konference na téma *Brněnský expresionismus v poli meziválečné literatury*. Pořádajícími institucemi byly vedle Moravské zemské knihovny Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Univerzita Karlova v Praze, Masarykova univerzita a Goethe institut. Cílem konference bylo představit z různých perspektiv český meziválečný expresionismus, a to zejména s důrazem na Literární skupinu a časopis *Host* v kontextu české a mezinárodní umělecké sféry.

Konference byla zahájena úvodními slovy Vladimíra Papouška, Jana Wiendla, Tomáše Kubíčka a Zbyňka Fišera, kteří naznačili tematické směry, kterými se následně vydaly jednotlivé bloky konference. V prvním bloku byly posluchačům představeny přístupy k expresionismu jako

uměleckému směru a byly diskutovány jeho charakteristické rysy na pozadí expresionismu německých a severských zemí, které sloužily většině autorů za inspirační zdroje. V návaznosti na příspěvky Vladimíra Papouška, Iriny Wutsdorff a Ingeborg Fialové-Fürst byla následně tematizována Literární skupina a její čelní představitelé. První den konference byl zakončen exkurzem do německého kontextu, který brněnský expresionismus výrazně ovlivnil. Druhý den konference byl zahájen příspěvky, které se zabývaly jedním z nejvýznamnějších členů Literární skupiny, Lvem Blatným. Stranou nezůstala ani problematika překladu, přesah v rámci 20. století či kontext předválečného expresionismu v literární i výtvarné oblasti.

Konferenci doprovázela v prostorách knihovny po celé září i tematická výstava, na níž mohli

návštěvníci zhlédnout původní vydání časopisu Host a publikace autorů z okruhu Literární skupiny. Vystavena zde byla například díla Čestmíra Jeřábka, Josefa Chaloupky, Zdeňka Kalisty, Lva Blatného či Františka Götze, představeno však bylo i asi nejrepresentativnější společné vystoupení

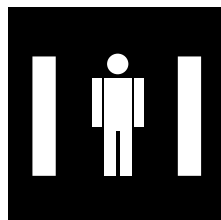
členů skupiny, a to Sborník literární skupiny z roku 1923. Vedle dobové produkce byla expozice doplněna i současnými odbornými pracemi, které se zabývají nejen českým literárním expresionismem.

Sona Šinclová

Sona.Sinclova@mzk.cz

Šárka Ondrušková – knihovnice Obecní knihovny v Jinačovicích

Šárka Ondrušková se narodila v Brně v roce 1978, v letech 1992–1996 vystudovala Střední školu informačních a knihovnických služeb v Brně. Po maturitě nastoupila do Knihovny Jiřího Mahena. Žije s manželem a dvěma syny v Brně. Volný čas nejraději tráví se svými dětmi, k jejím koníčkům patří malování na hedvábí, korálkování, četba, houpací síť, kocour, koloběžka, příroda, rakouské Alpy a spousta dalších věcí.

Po ukončení knihovnické školy Šárka nastoupila do Knihovny Jiřího Mahena. Nejprve pracovala v Hudební knihovně, potom přešla do dětského oddělení. V současné době pracuje v pobočce KJM v Brně-Řečkovicih. Tato

práce jí maximálně vyhovuje, neboť jí umožňuje uplatnit její všestrannost a kreativitu. V dvoučlenném pracovním týmu musí prostě každý umět všechno, od katalogizace, přes půjčování, akce pro veřejnost, besedy, soutěže pro děti až po statistiku.

Šárka se stále ráda vrací do Jinačovic, do obce v těsné blízkosti Brna, kde vyrůstala, kde žijí její rodiče a kde od roku 2001 působí jako knihovnice místní knihovny.

Knihovna v Jinačovicích je jednou z nejlépe pracujících v regionu Brno-venkov, v roce 2008 byla oceněna v soutěži Knihovna roku jako druhá nejlepší v Jihomoravském kraji. Čestné uznání obdržela za aktivní zapojení knihovny do života obce a kvalitní webové stránky. Knihovna ale neusnula na vavřínech a ve své činnosti nepolevila. Znovu byla knihovna do soutěže nominována v roce 2013, tentokrát se bohužel výhru získat nepodařilo.

Knihovna se snaží v rámci finančních a prostorových možností budovat kvalitní a aktuální knihovní fond, nabídku nových titulů doplňuje zapůjčením

souborů výměnného fondu. Čtenáři mají z čeho vybírat, např. v roce 2015 bylo do knihovny zakoupeno nebo darováno 217 svazků nových knih a zapůjčeno 200 svazků výměnného fondu. V současné době je knihovna plně automatizovaná,

Šárka v roce 2008 katalogizovala celý fond knihovny (cca 3000 svazků) v AKS Clavius, v roce 2014 knihovna přešla do regionálního systému Clavius REKS, který provozuje pověřená knihovna Městská knihovna v Kuřimi.

Kromě obvyklých činností, jako je budování knihovního fondu a půjčování, se Šárka věnuje práci s dětským čtenářem. Organizuje kreativní dílničky, ať už pro děti samot-

né nebo děti v doprovodu rodičů. Každoročně je například pořádána u příležitosti akce „Rozsvícení vánočního stromku“ dílnička pro děti, této akce se obvykle účastní okolo 40 dětí. Knihovna se již několikrát zapojila do celostátní akce Noc s Andersenem, proběhla také podobná akce „bez přespání“, která byla nazvána Dobrodružství v knihovně.

Pod hlavičkou knihovny jsou pořádány populárně-naučné vycházky, tzv. stezky, které mají za cíl seznámit účastníky se zajímavými místy a historií nejbližšího okolí obce. Na první stezku se jinačovičtí čtenáři vydali v roce 2011, v letošním roce proběhla již dvanáctá stezka. Knihovna se také zapojuje do celostátních i oblastních charitativních akcí (výroba rukodělných výrobků pro charitativní účely, sběr šatstva a hraček, pohlednice pro nemocné děti).

Je vydáván časopis Knihovniček. Časopis začal vycházet v roce 2004 a po dobu pěti let vycházel pouze v tištěné podobě, v letech 2007–2009 v elektronické podobě a je ke stažení na webových

Populárně-naučná stezka okolím Jinačovic

stránkách knihovny. Časopis byl určen pro dětské čtenáře a děti se také na jeho obsahu podílely. V současné době má časopis podobu elektronického občasníku. Šárka také každoročně píše výroční zprávu o knihovně a přispívá také do různých časopisů (Jinačovický Zpravodaj, kuřimská Zlobice aj.).

Jinačovická knihovna je příkladem dobře fungující knihovny a to především díky osobnosti knihovnice, velký dík patří obci Jinačovice, která jako zřizovatel svoji knihovnu podporuje. Dík patří také

panu Petru Příborskému, který spravuje webové stránky knihovny, a v neposlední řadě také panu Břetislavu Bémovi, kronikáři obce a příležitostněmu zastupujícímu knihovníkovi.

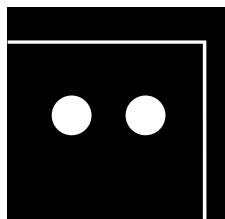
Nejnovější informace o dění v knihovně, archiv akcí a spoustu zajímavých podnětů je možné najít na webových stránkách jinačovické knihovny <http://knihovna.jinacovice.cz/>.

Lenka ŠeffEROVÁ
seffEROVA@mkkurim.cz

❓ Bude vás zajímat, že...

... Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích a Moravská zemská knihovna v Brně získaly ocenění Knihovna roku 2016, diplom v kategorii „významný počin v poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb“. Vytvořily a rozvíjejí projekt ObalkyKnih.cz, který

je jedním z nejvýznamnějších projektů na národní úrovni. Významně obohacuje katalogy knihoven o obálky a obsahy knih, periodik, hudebnin a dalších dokumentů. V letošním roce přibyla další funkce, zobrazování portrétů spisovatelů. Měsíčně služba zpracuje 55 mil. požadavků.

Listopad: Jindřiška Wurmová – ochránkyně míru, sociálních jistot i práv žen

Česká spisovatelka, překladatelka, sociální pracovnice, aktivistka ženského a především mírového hnutí Jindřiška Wurmová (8. 2. 1864–19. 5. 1953) se narodila v Rovečíně (dnes Rovečné) do početné rodiny deseti dětí. Svůj pevný mravní základ a silné sociální citění získala Wurmová právě ve své původní rodině. Ve svých dvanácti letech odešla na evangelickou školu do Krabčic pod Řípem, následně na jazykový ústav v Mönnichsdorfu u Curyšského jezera. Po návratu ze studií roku 1881 působila v Krabčicích jako učitelka cizích jazyků. Někdy čas hospodářila u svého bratra v Šakvicích, odkud chodila k sestře do Brna, kde se setkala se svým mužem Františkem Bořivojem Wurmem, úředníkem banky Slávie. Wurm byl veřejně činný, zapojený do řady spolků – Sokol, Matice školská nebo Vesna. V roce 1892 vstoupila do spolku Vesna také Wurmová, ve výboru spolku pak pracovala až do roku 1904 především v odboru vzdělávacím (přednášky, články, lidové nedělní besídky pro ženy). Roku 1899 pronesla v Brně společně s P. Ignátem Wurmem projev ve prospěch mírové konference v Haagu. V té době také vydala svoji prvotinu Z deníku sedmnáctileté. S Eliškou Machovou založila Útulnu, v Dobročinném komitétu přispívala do ročenky Chudým dětem. V roce 1911, kdy jí zemřela dcera, řídila pracovní odbor pro město Brno pro založení České zemské péče o mládež, z něhož posléze vznikl sirotčí spolek. Řídila také první lékařskou poradnu pro matky a kojence. Zároveň jí byl svěřen dohled nad odborem pro mladé provinilce. Její snahy nabýly největšího úspěchu v oblasti protialkoholní prevence. V roce 1912 vznikla aktivitou její a Ludmily Konečné Jednota mírová pro Moravu. Jindřiška

Wurmová zůstala předsedkyní Jednoty mírové 18 let (nahradil ji Josef Šídlo), jako její předsedkyně pracovala v mezinárodních mírových organizacích a účastnila se mírových kongresů IPB.

Doprovodný program:

22. listopadu 2016 v 17.00 hod.
videokonferenční sál (4. patro)

Jindřiška Wurmová a historie žen první poloviny 20. století

Přednáška literární historičky a kritičky
doc. Mgr. Libuše Heczkové, Ph.D.

29. listopadu 2016 v 17.00 hod.

videokonferenční sál (4. patro)

Historie ženského hnutí v českých zemích

Přednáška Mgr. Denisy Nečasové, Ph.D., z Historického ústavu Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně.

Romana Macháčková

Romana.machackova@mzk.cz

Prosinec a leden: Robert Musil

Praha má svého světového Franze Kafku, Brno má svého světového Roberta Musila (1880–1942). Praha o tom ví, Brno zatím nic netuší. Jednoho z největších romanopisců dvacátého století v Brně připomíná jednoduchá deska na Jaselské ulici. A to je všechno.

Spisovatel – autor monumentálního (a nedokončeného) románu *Muž bez vlastností*, považovaný vedle Franze Kafky a Thomase Manna za klasika velké německé literatury dvacátého století, se narodil v roce 1880 v Klagenfurtu Alfredu a Hermíně Musilovým. Selský rod Musilů byl původem z Rychtářova u Vyškova a až odchodem Robertova dědečka do Rakouska se rozdělil na českou a rakouskou větev.

Do země svých předků se Robert vrátil jako chlapec, když se stal jeho otec v roce 1891 profesorem brněnské techniky, kde působil až do svého penzionování. Robert postupně prošel různými vojenskými školami, ale nakonec absolvoval brněnskou techniku (1898–1901) a posléze ještě berlínskou univerzitu. Nejprve navštěvoval nižší vojenskou reálku v Eisenstadtu (1892–1894), pak vyšší vojenskou reálku (kadetku) v Hranicích na Moravě (1894–1897). Následně ještě na několik měsíců zkusil vojenskou akademii.

Společensky a literárně se projevil krátce po svém příchodu na brněnskou techniku. V denním tisku uveřejnil první krátké prózy a drobné literární zprávy a uplatnil se i jako sportovec – cyklista, šermíř, plavec. Do Brna se za rodiči vracel až do roku 1924 a místa jeho

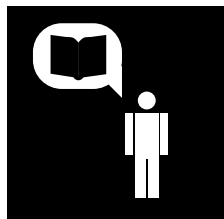
mládí hrají významnou roli i v jeho prózách. Musilova první knižně publikovaná próza *Zmatky chovance Törlesse* se odehrává v prostředí vojenské kadetky v Hranicích na Moravě, Brno se několikrát vynořuje v proudu vyprávění a úvah románu *Muž bez vlastností*, je částečně dějištěm novely *Tonka* a brněnské realie najdeme i ve svazku drobných próz *Pozůstalost za života*.

Až do svého nuceného švýcarského exilu udržoval Robert Musil tu s větší, tu s menší intenzitou kontakty s českým prostředím, mj. i se svým příbuzným, českým orientalistou a cestovatelem Aloisem Musilem.

Robertu Musila představí Oči Brna v období prosinec 2016 – leden 2017. Více informací o plánovaných akcích sledujte na www.mzk.cz.

Vojen Drlík

v.drlík@muzeumbrnenska.cz

BROŽOVSKÁ ONDERKOVÁ, Jana a Markéta BĚLOHRADSKÁ. Veřejné knihovnictví na Uherskohradištsku do roku 1945. Opava: Ústav bohemistiky a knihovnictví FPF Slezské univerzity v Opavě, 2015. 79 s. ISBN 978-80-7510-187-7

Zaměření na výchovu odborníků pro veřejné knihovny komunitního typu má ve své specializaci Ústav bohemistiky a knihovnictví na Slezské univerzitě v Opavě nejen v akreditaci výukovými předměty, ale projevuje se i publikační činností jeho vyučujících i absolventů. Spoluprací obou vznikla i knížka z historie veřejného knihovnictví v Uherském Hradišti a jeho okolí.

Událostem v regionu východní Moravy předchází poměrně rozsáhlý výklad o počátcích organizovaného čtenářství v českých zemích od přelomu 18. a 19. století. V době osvícenství se stávala vzdělanost základem pro rozvoj společnosti a vznik veřejných čítáren a půjčoven knih k tomu patřilo. Šlo ovšem o komerční služby, které svými vysokými poplatky byly omezené jen na vyšší vrstvy. Ještě počátkem 19. století mohly vznikat jen v hlavních městech země, a převážně šlo o iniciativu tiskařů v Praze, v Brně nebo v Opavě, kteří takto chtěli rozšířit svá knihkupectví také o půjčování knih. Půjčovny knih neměly dlouhého trvání ať již proto, že nešlo o příliš prosperující živnost nebo i proto, že vládou byly zakazovány z obavy před šířením idejí revoluční Francie. K jejich povolení došlo až od roku 1811, ovšem stále s omezením jen na hlavní města.

V době národního obrození dostávaly prostor čtenářské spolky, jejich rozvoj mohl však nastat až v šedesátých letech 19. století. Autorky z evidence spolkové činnosti ukazují, že ve struktuře spolků byly ty čtenářské nejpočetnější. K obecněji zaměřenému výkladu patří také kapitoly o počátcích organizovaného čtenářství na Moravě od poloviny 19. století, kdy vznikla Národní jednotu moravská nebo Dědictví sv. Cyrila a Metoděje, jež se zasloužily o vydávání české literární produkce. Dovíme se

také o národních jednotách, které osvětovou práci se snažily napomáhat českým obyvatelům zejména v národnostně smíšených obcích. Snahy v budování knihoven národními jednotami nebo Svazem osvětovým pak vyvrcholily přípravou zákona o veřejných knihovnách obecních, který parlament nového státu přijal v červenci 1919. Zajímavá je také statistika, která uvádí počet obyvatel v poměru s počty čtenářů v knihovnách ve městech na východní Moravě v meziválečném období.

Ve druhé polovině naší recenzované knížky se již autorky zaměřily na region Uherskohradištska. Nejvíce pramenů a také nejvíce organizované

činnosti od 60. let 19. století je spojeno s Uherským Hradištěm, když tam se česká inteligence v roce 1883 prosadila ve volbách a správa města přešla do českých rukou. Město se vyznačovalo bohatou spolkovou činností. Dnešní Knihovny Beneše Bedřicha Buchlovana se hlásí k tradici spolku Lípa slovanská, jejíž pobočka ve městě byla založena v revolučním roce 1848, Veřejná knihovna a čítárna byla pak otevřena v březnu 1912 s podporou města, ze zákona ustavená Veřejná knihovna zahájila pravidelnou činnost od ledna 1921.

Podobně se můžeme seznámit s počátky čtenářského života v Uherském Brodě v souvislosti

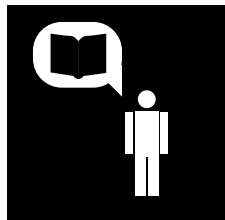
s činností vzdělávacích spolků a také v menších obcích, jako jsou Hustěnovice, Tupesy, Bílovice, Vlčnov, Nedakonice. Pramenem pro autorky byla nejen dosavadní poměrně početná literatura k dějinám obcí, ale také dobový tisk a místní kroniky.

Práce o vývoji veřejných knihoven na Uherskohradištsku do roku 1945 shrnuje do jisté míry obecný přehled o počátcích organizovaného čtenářství a tím má širší uplatnění. I na příkladu jednotlivých obcí ukazuje, jak v současné době se knihovny dovedou mediálně prezentovat.

Jaromír Kubíček

kubicek.jaromir@gmail.com

Básnický rok jako koláž

Poláček, Jiří. Básnický rok. Brno: Masarykova univerzita, 2015. 106 stran. Reflexe. ISBN 978-80-210-8118-5.

Název knihy *Básnický rok* svádí k domněnce, že jde o básnickou sbírku nebo alespoň antologii přírodní lyriky – a každého hned napadne, co by tam všechno vedle proslavených Tomanových Měsíců mohl najít. Toman se vybaví snad každému, a potom podle sečtenosti čtenáře se objeví další asociace. Ovšem vědomí, že autorem publikace je docent Masarykovy univerzity Jiří Poláček, zase napovídá, že by se spíše mohlo jednat o literárněvědnou studii. Známe-li však tohoto erudovaného literárního vědce a historika se zaměřením se na moderní českou literaturu, můžeme oprávněně očekávat, že nám předloží něco mnohem náročnějšího a současně i bohatšího a esteticky působivějšího.

A tak hned v úvodní kapitole autor prozrazuje svůj záměr, k němuž chce dospět, a pro zvolenou metodu sám nabízí, že se jedná o koláže, které mají působit *samy o sobě*, proto je ani nechce zahrát

přílišnou informační zátěží, čímž vysvětluje absenci odkazů na bibliografické údaje samotných sbírek; dostačující jsou *pouze názvy citovaných básní*. Jen tak mohou *ukazovat rozmanité evokace měsíců*. V Prologu se můžeme dále dočíst, že se zaměřil především na básnickou tvorbu 20. století, a to jak *významných tvůrců*, tak i *autorů méně známých*; a že některé cituje *jen jednou*, u jiných tak činí *opakovaně*. Dále uvádí, že odkazuje na tvorbu sedmdesáti autorů, leč pohled na obsáhlý rejstřík napovídá, že se zde objevuje sto patnáct jmen nejrůznějších tvůrců, přičemž nejde samozřejmě jen o básníky či básníčky.

K tomu dodává, že *odlišné délky kapitol manifestují různou inspirativnost měsíců*. Rozdíl však mezi nejkratší kapitolou – kupodivu je jí červen – a nejdelší – tou je zase listopad – je sotva strana a půl.

Lidovým ohlasům a pranostikám jednotlivých měsíců je zasvěcen Epilog aneb Měsíce

v pranostikách – jak už název naznačuje, kde se každému měsíci věnuje vždy jeden odstavec, zatímco každá z dvanácti kapitol, do nichž je publikace dle očekávání rozdělena, začíná nejdříve pojednáním o etymologické stránce názvů měsíců, a to v češtině či v příbuzných jazycích, pak o jejich klimatické charakteristice a teprve potom následují odkazy na to, jak měsíce vnímají čeští básníci. Ti pak defilují v obdivuhodné bohatosti, i když si autor nečiní nárok na absolutní výčet. O to tu nakonec vůbec nejde. Někdo nepochybně najde to či ono jméno, které zde chybí nebo je alespoň zastoupeno v menší míře, než by si on představoval.

Třeba jen ojedinelé – nepočítáme-li výčet autorů k jednotlivým tématům výročí – je citován Jaroslav Seifert, který přitom věnoval roku, tedy všem dvanácti měsícům celý oddíl básní ve sbírce *Jaro, sbohem*. Nehledíme v tom však nic zlého. Mnoho tvůrců – zejména ti, které známe jako autory celých básnických kalendářů nebo v jejichž tvorbě se téma měsíců často objevuje – je citováno v každé kapitole, vedle již zmíněného Tomana to jsou Blatný, Hrubín, Lešehrad, Mikulášek, Neumann, Nezval, Reynek, Šiktanc; z těch mladších pak Fuchsová, Hauková nebo možná překvapivě i olomoucký literární historik František Všeticka, od něhož známe jen sbírku *Hájemství haiku*. K většině měsíců však rovněž promlouvají i Sova, Šrámek či Zahradníček. Mnoho odkazů směřuje k básním, pro něž byla nepochybnou inspirací krajina kolem Brna (uvedme alespoň *Knihu lesů, vod a strání*); ne nadarmo se o něm hovoří, jako o velkoměstu s nejkrásnějším okolím. Jiní básníci, bez nichž se ještě před více než dvěma desítkami let neobešel

žádný výbor angažované poezie, zůstávají díkybohu jen ve výčtu k tehdy nejvýznamnějším politickým výročím.

Z dosud řečeného vyplývá, že publikace má být pro čtenáře jakýmsi inspiromatem, kde dále hledat reflexe měsíců v řeči vázané, a poněvadž u většiny uváděných veršů chybí podrobné odkazy, bude to vyžadovat i od čtenáře trochu intelektuálního zapojení.

O to, aby si přišli na své i lidé s exaktním vzděláním se postarala lidská nedokonalost – na konci knihy nenajdeme odstavec či vložený lístek s názvem errata, to zajišťuje praktická záložka *Errare humanum est* s portrétem Karla Čapka, neboť právě na něm je demonstrováno, že je nutné připočítat ke každému jménu v rejstříku další dvě strany. Tímto kouzlem nechtěného si přijdou na své i milovníci matematiky, neboť čtenář

musí stále zůstat v střehu, jinak se svého autora nedohledá.

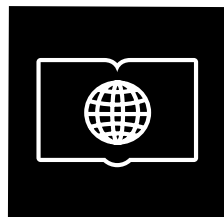
Sličnou publikaci vhodně okrašluje rovněž dvanáct celostránkových ilustrací Petra Veselého; jen obálka dostala – nepochybně nechtěně – rudý nádech, jako by v tiskárně tato barva zbyla ze starých politických výročí.

Potěšitelná je i skutečnost, že tato kniha zahájila vydávání *nové edice nazvané Reflexe, v níž by měly vycházet populárně či esejisticky pojaté tituly pracovníků Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity*, dosud jsme něco obdobného znali třeba z Vydavatelství Olomoucké univerzity. Popřejme nové edici, aby její další díla přinášela čtenářům potěšení – a nakonec implicitně i poučení – jak se to podařilo u tohoto úvodního svazku.

Vladislav Raška
Raska@kkdvyskov.cz

Po stopách návštěvníků knihoven v Holandsku

Příspěvek je výstupem studijní cesty, kterou jsem absolvovala v říjnu jako členka Svazu knihovníků a informačních pracovníků. Mezi zvolenými knihovnami byla pouze jediná univerzitního typu, všechny ostatní byly vybrány z široké nabídky veřejných knihoven území celého Nizozemí.

Knihovna Rozet v Arnhem

Arnhem je město s 160 000 obyvateli. Knihovna se nachází v budově o pěti patrech. Budova je koncipována jako kulturní centrum, zahrnující muzeum, kulturní sál, menší sály pro výuku tance a hudby, včetně knihovny. Architektem budovy jsou Neutelings Riedijk Architects z Rotterdamu. Knihovna byla oceněna jako Nejlepší stavba Nizozemí roku 2014. V podzemí se prostírá Muzeum města Arnhem „ERF GOED Centrum ROZET“. Kromě expozic klasické artotéky – obrazy, sochy, zde najdete i užitkové a zdobné nádobí z hluboké historie města před 2000 lety. Muzeum velmi citlivě v prostoru umístilo celý fond s místopisnými publikacemi z historie města. Přímou u vstupu do budovy je umístěna kavárna „Momento“. Samotná knihovna se nachází ve 2. a 3. patře budovy. 4. a 5. patro obsahuje kulturní sál a auditorium pro

120 posluchačů. Na střeše budovy je prostorné a příjemné posezení s širokým výhledem na celé město. Díky novému knihovnickému zákonu a stanovenému registračnímu poplatku v něm vybírá knihovna registrační poplatek 45 euro na rok, zahrnující poplatky za výpůjčky na 3 měsíce anebo nižší registraci za 5 euro s placením výpůjček za každý kus. Knihovna má vlastní automatizovaný knihovnický systém, ve kterém jsou uloženy fondy knihoven celého regionu.

Bibliotheek Nieuwegein – De Tweede Verdieping

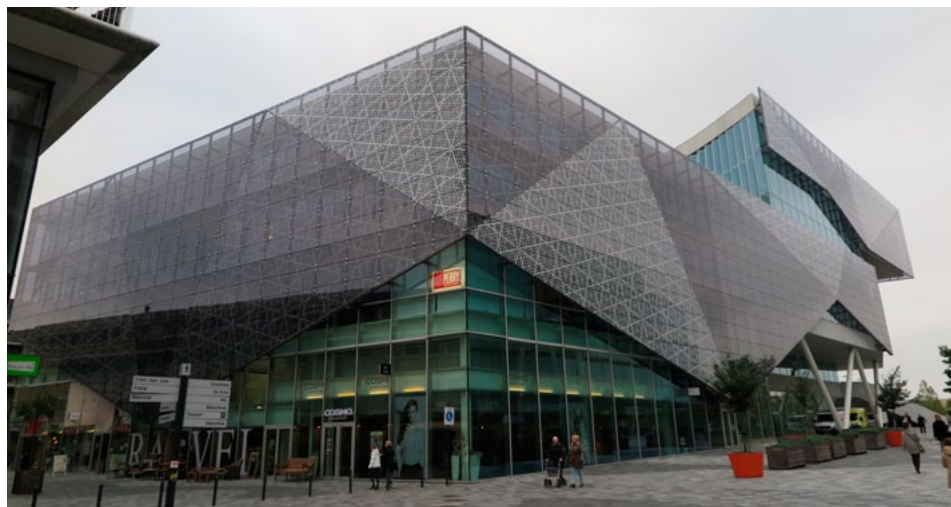
Město má 60 000 obyvatel, knihovna má ve fondu 80 000 svazků knih. Knihovna sídlí ve velmi moderní budově městského úřadu. V současné době se vedení knihovny zabývá soustavně otázkou,

pro koho je knihovna určena. Na základě analýzy potřeb občanů a vedení města stanovili tyto priority: vzhledem k vysokému počtu starých a nemocných občanů je to zdraví – knihovna informuje pomocí pěti digitálních panelů v čekárnách ordinací, na úřadech o nemocech, respektive seznamuje s prevencí nemocí a možnostmi léčby. Dalším tématem je sebevzdělávání

a osobní rozvoj. Knihovna se snaží být a naplnit tato kréda: 1. knihovna jako informační místo 2. čtení je zábava 3. knihovna je místem pro diskusi. K naplňování těchto cílů mají různé projekty na svém webu, např. e-Health (články o zdravé stravě, zdravém způsobu života apod.). Knihovna také podporuje komunitu místních spisovatelů a tvůrců (výtvarníků). Více fotografií budovy

najdete zde: <http://www.archdaily.com/220899/stadshuis-nieuwegein-3xn>

Openbare bibliotheek Amsterdam, De Centrale OBA

Amsterdam má nyní 800 000 obyvatel. Žije zde 178 národností, pouze polovina z nich jsou „originální Holanďané“. Čtenářů je 20 % obyvatel. Registrace = čtenářský průkaz zde, v hlavní veřejné knihovně, stojí 35 euro. Nejvíce čtenářů je dětí do 18 let – 108 000, včetně studentů. Knihovna má 25 poboček. V knihovně se snaží vzdělávat. Pracují s dalšími národnostmi, zejména ve snaze naučit je perfektně jazyk. K dispozici jsou počítače s jazykovými programy. V knihovně se pořádají neformální programy v holandštině pro různé národy – organizačně má na starosti paní, která je sama jiné národnosti. Spolu diskutují nad knihami, s autory, s různými osobnostmi nejen Amsterdamu. Knihovna má včetně všech poboček celkem 330 zaměstnanců, 5 oddělení. Ze statistiky (nejen fondu): uvádí 8 km volného fondu a 24 km fondu ve skladech. Celkem disponuje

1 203 000 knih, 130 400 audiovizuálních dokumentů, přes 10 000 e-knih a 2 500 novin a periodik. Po budově je 500 počítačů a 1 000 míst k sezení. Budova byla postavena v r. 2007, architekt Jo Coenen. Stavba má 6 pater, v jednom patře sídlí i rozhlas, čehož knihovna využívá. Zajímavostí je dětské oddělení v přízemí, které vystavuje model tzv. Myšího domu Kariny Schaapman (její knihy vyšly ve 30 zemích ve 23 jazycích), kterého využívají při besedách a čtenářských lekcích s dětmi. Denně projde hlavní knihovnou 4 000 návštěvníků.

Amersfoort Public Library

Veřejná knihovna v Amersfoort poskytuje klasické služby a dle potřeb zjištěných průzkumem, se věnuje také vzdělávání široké veřejnosti. Knihovna má 3 pobočky a jeden bibliobus. Pozornost je věnována zejména čtenářské gramotnosti, a to nejen u jiných národnostních menšin, ale díky podpoře Ministerstva kultury také kvůli klesající čtenářské gramotnosti i pro originální Holanďany – realizují „Jazykový dům“. Ministerstvo dále

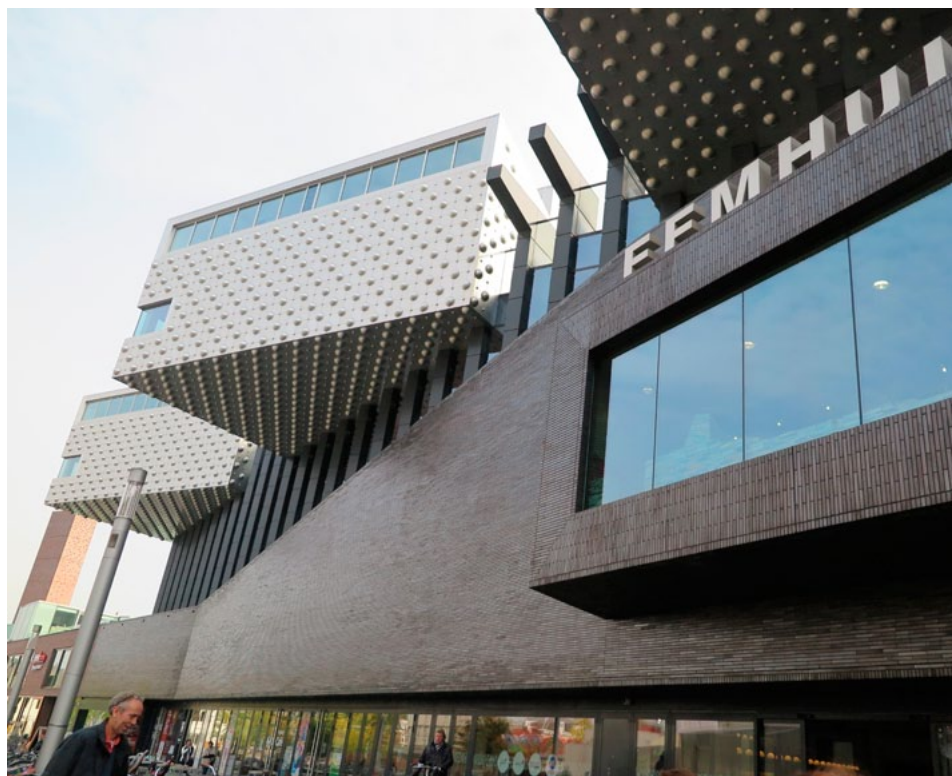

podporuje vzdělávací programy pro osamělé lidi. V knihovně pracuje 7 odborníků pro vzdělávání dětí, z toho 4 pro vzdělávání mládeže. Výpůjčky z knihovny lze vrátit v jakékoliv pobočce. V plánu je tzv. „národní průkazka“ – vracení knih po celém Nizozemí. Dřívější třídění bylo na beletrii a naučnou literaturu. Nyní jsou knihy tříděny dle témat bez ohledu na formu (beletrie i naučná literatura dohromady). V podzemí budovy je umístěno muzeum, v horních patrech artotéka a v nejvyšším patře funguje umělecká škola, která provozuje kromě několika sálů a učeben také vlastní kavárnu.

Universiteitsbibliotheek van de Technische Universiteit Delft

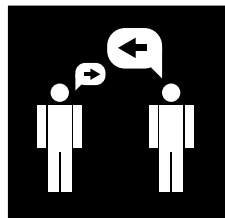
Budova z r. 1997 je dílem známé architektky Francine Houben (např. Knihovna v Birminghamu, nyní řeší knihovnu v New York). Plocha má 15 000 m². Je zde velká sbírka e-knih, kromě toho 45 km fondu tištěných knih, v současnosti již nakupují pouze e-knihy. V letech 2007–2010 se ukázala potřeba upravit prostor knihovny jiným potřebám, byla nutná proměna knihovny. Proto probíhal v letech 2007–2008 výzkum, ze kterého vyplynulo pojetí knihovny jako prostoru pro setkávání. Bylo nutné zajistit víc míst

k sezení, zásuvky na notebooky, prostor pro kávu apod. Heslem následné proměny bylo „Come and stay“ (Přijď a pobuď). Po úpravách opravdu přibyla návštěvnost – dvakrát více studentů. Dnes je tu velký počet malých, týmových či tzv. projektových studoven – ty vytvořily z dřívějších kanceláří zaměstnanců. V současné době mají 1 110 000 studijních míst a 10 projektových místností. Stále je prý málo. Otevřeno ve zkuškovém období je do 2.00, jinak po celý rok do 22.00.

Knihovní legislativa v Nizozemí je jiná, než český knihovnický zákon, který mimo jiné šíří ideu poskytovat veřejné knihovnické a informační služby všem bez rozdílu a bezúplatně. V Nizozemí je stanoven knihovnám registrační poplatky (zmiňovaných 45 eur ročně), mimo to veškeré služby – včetně výpůjček a přístupu k internetu, jsou placené. Registrace je bezplatná pro děti a mládež do 18 let věku. Interiéry nizozemských knihoven ve Vás vzbudí dojem, že se nacházíte v knihkupectví. Je to dáno jiným způsobem uspořádání, respektive stavěním fondu. Knihy jsou vystaveny čelně obálkou, nikoli hřbetem knihy. Řazení naučné literatury používají vlastní, nevyužívají ani MDT, ani dalšího unifikovaného třídění. Často vrazují v rámci jednoho tématu dohromady beletrii s naučnou literaturou.

Adéla Dilhořová

Adela.Dilhořova@mzk.cz

Mgr. Blanka Skučková je vedoucí oddělení literatury a knihoven Ministerstva kultury ČR. Vystudovala Střední knihovnickou školu v Brně a Vědecké informace a knihovnictví se specializací na knihovědu na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Po studiu nastoupila do Strahovské knihovny. Od roku 2000 pracuje v oddělení literatury a knihoven Ministerstva kultury ČR, od roku 2004 na pozici vedoucí. Významně se podílela na přípravě řady koncepčních materiálů a doporučení, zejména Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011 až 2015 i navazující Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2017–2020. Dlouhodobě a úzce spolupracuje s profesními knihovnickými organizacemi. Díky její podpoře a iniciativě se podařilo prosadit řadu opatření včetně dotačních programů na podporu rozvoje knihoven a realizovat několik celostátních čtenářských průzkumů. Je známá svojí otevřeností a vstřícností. Patří k těm, pro které je jejich zaměstnání současně i koníčkem. V září 2016 obdržela za významný přínos k rozvoji českého knihovnictví medaili Z. V. Tobolky.

Vážená paní vedoucí, v letošním roce jste obdržela na konferenci Knihovny současnosti nejprestižnější knihovnické ocenění, Medaili Zdeňka Václava Tobolky. Dovolte, abychom Vám za časopis Duha k této ceně co nejsrdečněji pogratulovali. Každé takové ocenění je však nejen uznáním a poděkováním za úspěšnou práci, ale současně velkou výzvou, ve Vašem případě jistě i pro celé oddělení.

Jakým výzvám případně jakým rizikům podle Vás čelí v současné době veřejné knihovny, které se již nemohou opírat o legislativní zázemí své existence, jak tomu bylo za časů Z. V. Tobolky?

Nejprve mi dovoluje poděkovat za Vaši gratulaci, udělení medaile bylo pro mne naprostým překvapením a její předání na nejvýznamnějším odborném setkání, konferenci Knihovny současnosti, před takovým plénem odborníků, mne skutečně dojalo. Máte pravdu, vnímám jej jako cenu pro celé oddělení Ministerstva kultury, jehož činnost je motivovaná snahou prospět celému systému knihoven.

Nyní k Vaší otázce – naštěstí se již dlouho nenacházíme v situaci, kdy by existence knihovny musela být legislativně opřena o povinnost obce

či jiného subjektu ji zřizovat. Tato povinnost odpovídala společenské situaci své doby, a právě v průběhu dalších let si knihovny vydobýly své místo, slovy připravované Koncepce rozvoje knihoven na léta 2016–20, jako přirozená součást komunitní infrastruktury v případě veřejných knihoven a odborné infrastruktury v případě specializovaných knihoven. Jejich opodstatněnost jejich provozovatelům a zřizovatelům konec

konců dokazují jejich „výkony“, tj. služby, poskytované obyvatelům měst, uživatelům specializovaných knihoven ...

Nicméně tímto se nemůžeme nechat ukolébat, dnešní proměňující se společnost na knihovny klade své nároky. K významným výzvám, či příležitostem knihoven, patří zejména možnost profilovat se jako instituce pro celoživotní vzdělávání, občanské vzdělávání, instituce podporující kreativitu, čtenářskou a digitální gramotnost a zároveň jako infrastruktura pro výzkum a vývoj. K současným rizikům patří v případě veřejných knihoven velká konkurence jiných volnočasových aktivit a volně dostupných informačních zdrojů, nicméně devizou knihoven v této oblasti je právě pomoc, kterou mohou kvalifikovaní pracovníci uživatelům nabídnout.

Zastupujete MK ČR na zasedání Ústřední knihovnické rady, orgánu, který si v loňském roce připomněl již 60 let své existence. V čem především spatřujete přínos této nejvyšší knihovnické platformy a co je podle Vás při společných jednáních nejobtížnější?

Ráda bych při této příležitosti ocenila vysokou míru „oborové angažovanosti“ členů Ústřední knihovnické rady; myslím tím schopnost odhlédnout od dílčích zájmů a hledat řešení, prospěšné celému systému knihoven. Jako příklad této spolupráce bych uvedla jak přípravu podkladů pro již zmíněnou Koncepti rozvoje knihoven, tak implementaci Konceptu uplynulé v rámci pracovních skupin, vedených jednotlivými členy ÚKR. Velmi oceňuji soudržnost knihovnické profese a doufám, že budeme takto spolupracovat i nadále.

Každoročně sledují krajské knihovny s napětím plánování krajských rozpočtů, zejména položku na regionální funkci. Je známou skutečností, že vývoj regionálních funkcí se vlivem nerovnoměrného financování zejména v posledních letech spíše vzdaluje jednomu z hlavních cílů Programu podpory zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven z roku 2002 a následně vydaného Metodického

pokynu Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky. Jiný metodický pokyn známý jako Standard pro dobrou knihovnu stanovil doporučenou částku na nákup knihovního fondu. Do jaké míry je podle Vás reálné najít takovou doporučenou částku také na zajištění regionálních funkcí? Měla by podle Vás nadějí novela metodického pokynu k RF, která by takové doporučení pro kraje zohlednila?

Už z názvu obou zmíněných materiálů je patrné, že se jedná o metodiku, doporučení, realizované na dobrovolné bázi. Nicméně stanovují určitý optimální stav, k němuž je třeba směřovat. Nejsem schopna v tuto chvíli s odkazem na uvedené jednoznačně odpovědět, předpokládám však, že k dalšímu uvažování ve věci obdržíme názory jak krajských knihoven, tak Národní knihovny ČR, která je pověřena celostátní koordinací regionálních funkcí a jejich vyhodnocováním.

V letošním roce provedla Národní knihovna napříč veřejnými knihovnami v České republice rozsáhlý dotazníkový průzkum týkající se technického a prostorového vybavení knihoven. Vyplynulo z něj, že 27 % knihoven nemá prostory pro práci s dětmi, u 30 % chybí sociální zázemí pro veřejnost, 45 % nemá prostory pro kolektivní akce a až pětina knihoven neprošla po roce 1990 žádnou obnovou. Do jaké míry by podle Vás mělo být vybavení knihoven, jejich modernizace, záležitostí zřizovatele, případně krajů či ministerstva? Existuje hranice, která by určila míru odpovědnosti za stav knihoven, případně kdo je za něj vlastně odpovědný?

V tomto případě odkážu na stávající normu, knihovní zákon: tím, kdo odpovídá za knihovnu, resp. poskytuje v ní veřejné knihovnické a informační služby, je provozovatel. Ministerstvo kultury zapisuje do evidence knihoven ty knihovny, resp. provozovatele, které poskytují veřejné knihovnické a informační služby podle knihovního zákona. Těmto knihovnám je pak

možné poskytnout dotace ze státního rozpočtu na oblasti, specifikované v ustanovení § 15. Tudíž státní zdroje jsou v případě knihoven, které nejsou státními příspěvkovými organizacemi či organizačními složkami státu, zdrojem doplňkovým, to konec konců vyplývá i ze statistických ukazatelů. Úloha MK by podle mého názoru měla směřovat zejména k podpoře aktivit, překračujících „zdi jedné knihovny“, aktivit ku prospěchu celého systému knihoven jako celku a zároveň aktivit, reflektujících strategické vládní dokumenty. Zde bych zmínila úlohu Ústřední knihovnické rady, která má navrhovat ministerstvu prioritní oblasti poskytování dotací.

Při průzkumu možností vícezdrojového financování knihoven v jednotlivých krajích bylo zjištěno, že jediným krajem, který cíleně podporuje vybavení a modernizaci knihoven, je Jihomoravský kraj. Většina ostatních krajů neposkytuje knihovnám na tyto účely žádné další finanční prostředky. Některé kraje vyhláší dotace určené kromě knihoven i dalším subjektům na podporu kulturních a uměleckých aktivit, případně

na oceňování knihoven a knihovníků. V čem vidíte důvod nezájmu krajů o svoje knihovny nebo je podle Vás spíše skrytý potenciál při vyjednávání o lepší situaci pro svoje knihovny na straně krajských knihoven?

Obávám se, že by v tomto případě šlo z mé strany spíš o spekulace, neprováděli jsme v této souvislosti žádný průzkum, ze kterého bych mohla při uvažování o důvodech vycházet. Podstatnější je spíš to, lze-li tuto situaci do budoucna změnit, a v tom, jak jste konec konců sama naznačila, vidím úlohu krajských knihoven. Vždyť krajská knihovna je přirozeným metodickým centrem pro „své“ knihovny, pomáhá jim v rámci regionálních funkcí, financovaných kraji, a zároveň – předpokládám – zprostředkovává poskytovateli těchto prostředků zpětnou vazbu, ke které by mělo patřit i informování o dalších potřebách knihoven v kraji, které se do programu regionálních funkcí prozatím nevešly.

Máte Vy sama nějakou oblíbenou knihovnu? Co je podle Vás předpokladem, aby se zvýšil zájem ze strany veřejnosti o veřejné

knihovny, aby je lidé rádi navštěvovali a zejména se do nich rádi vraceli?

Mám oblíbenou knihovnu v místě bydliště, kterou navštěvuji inkognito s manželem ...

Co se týče zvýšení zájmu veřejnosti o služby knihoven, patrně budeme muset ještě zapracovat na mediálním obraze knihovny, který je stále ještě poměrně stereotypní, a naučit se více prodávat své služby, nikdo jiný to za nás neudělá ...

Co byste na závěr popřála veřejným knihovnám a jejich knihovníkům?

Samozřejmě co nejvíc spokojených uživatelů, vstřícné zřizovatele, dobré prostory a v neposlední řadě dobré podmínky pro práci knihovníků.

Děkujeme za rozhovor.

Monika Kratochvílová

Fotografie: E. Hodíková

My Pocket Library a jiné obrázky z dětství knihomila

Jako školák jsem do místní knihovny chodil výhradně za brzkého soumraku, na podzim a v zimě. Tedy ve vzpomínkách. Jistě to neodpovídá skutečnosti, ale paměť už je taková. Zaryje se do ní vždy to nejintenzivnější.

Vě vzduchu bylo ostře cítit kouř z komínů. Odbočil jsem z chodníku a přešel lávku - úzký panel položený přes koryto potoka. Branka zasténala, pak ještě kousek mezi zimujícími záhony, holými stromy a už jsem vyhlížel okno se žlutým, teplým světlem. Na rohu fasády do šera zasvítila cedule *Místní lidová knihovna*. Dlážděný dvorek, dva vchody, jeden pro domácí, druhý do naší periferní *pocket library*. Tmavé a chladné zádveří, pak už jen vzít za kliku a vejít do té záře.

Zaslechl jsem nedávno v kavárně krátký rozhovor: „Jsi na holky nebo na kluky?“ A odpověď: „Já jsem na knížky!“

Jsem na knížky. A ta knihovni pobočka nebyla jen scéna z romantické pohádky. Byla skutečná. To, co se nacházelo za dveřmi, by někdo mohl věcně vylíčit jako špeluňku s jedním oknem, regály a sešlapaným linem, ale pro mne to byl kouzelný ostrůvek, který jsem obdivoval. Kamna a přetopený vzduch, zvláštní vůně papíru, dlouhá šuplátka kartoték, hřbety v nekonečných řadách, fajnově obalené knihy. Také stůl naší knihovnice, paní E. Leželo na něm datumové razítko, poduška s barvou a opotřebované vlhčítka. A knihy... V každé byl vložen výpůjční lístek s kolonkami;

některý zánovní, bohatě signovaný, jiný zažloutlý, s jedním či dvěma dávnými daty.

A víc toho v naší knihovně nebylo. Žádné obrazy, nástěnka, nic... Tahal jsem si domů tašku plnou knížek a zdaleka ne všechny je přečetl. Vzrušovaly mne ilustrace, vazby, papír, písmo. Možnost listovat, něco zajímavého nalézt, kousek přečíst, vrátit a zase něco nového objevit. Podstatu této rozkoše jsem tehdy neznal. Půvab dětství spočívá i v tom, že člověk je do života ponořen jako do bystřiny, své emoce a poznatky příliš neanalyzuje.

Netušil jsem, že paní E., zmíněná už knihovnice, jinak rodinná známá, se do mého života zapíše daleko podstatněji. Paní E. měla totiž lví podíl na tom, že jsem nakonec úspěšně absolvoval ZŠ, SŠ i VŠ. Byla to neprovdaná dáma, učitelka na penzi, žena hluboce věřící. V těch dobách to vzhledem k její profesi vyžadovalo kus statečnosti. I v pokročilém věku v ní stále přebývalo cosi dívčího, vždy se mi vybavily „študácké“ filmy pro pamětníky. Pokaždé jsem se těšil, až skončíme nějaké to doučování a začneme se bavit o literatuře. U ní jsem bral první lekce čtenářské gramotnosti, vedené s noblesou a nepřehlíživě k mému věku.

Také jsem hořel nedočkavostí, až mi paní E. bude vyprávět něco dramatického ze svého života. Často se vracela k létům těsně před vypuknutím války, kdy jako učitelská elévka působila

na Slovensku. Pouliční bojůvky rozbíjely výlohy a křičely: „Česi, Židi, von!“

Knihy, které mi paní E. doporučovala, byly vyložené nepodvrtné. *Školák Kája Mařík*, *Největší z pierotů*, *Matka boží v trní* a tak dále. Občas přihlášla i nějaká prohibita. Vzpomínám si na obskurní *Protokoly sionských mudrců*. Tak se mi v útlém věku dostalo cti, přečíst si první ucelenou konspirační teorii. Archaickým jazykem líčené spiknutí židovstva ve světové politice mne nebavily. A tvrzení, že toto proradné plémě jednou do vodovodního potrubí nasype jed, mi připadalo vyložené ujeté.

„Chlapče ... já vím, ono je i hodně dobrých Židů, ale to tak prostě je, to tak prostě je!“ Paní E. nebyla schopna skutečné nenávisti. Jen tak, napůl pro sebe, *laskavě bědovala*. Jen tak, z mladické vášně, jsem s ní vášnivě polemizoval. Netušil jsem, že to byly zároveň první lekce kritického myšlení. Netušil jsem

také, že první držím v rukou to, čemu se dnes říká *autorská kniha*. Někdo pečlivě ofotil antisemitskou brožuru a snímky svázel do desek s šesticípou hvězdou.

Ach, to se mi líbilo!

Život už dávno není čistá bystřina. Když před spaním znechuceně odkládám svůj chytrý telefon, ulepený od pavučin sociálních sítí, od agrese a konspirací, někdy si vzpomenu také na paní E. a její *pocket library*. Na její neškodné předsudky, laskavost, víru a věčný optimismus.

„Tož já už musím... Co myslíte, *paní učitelko*, stihnu ještě poslední autobus?“

„Jejda, to doběhneš jak nic Martine. Dyt máš nohy jak zajíc!“

Martin Stöhr (nar. 1970) je básník, publicista, redaktor. Působí v nakl. a revue Host.

Bude vás zajímat, že...

... České literární centrum zahajuje činnost. V lednu 2017 začne pracovat České literární centrum, které by mělo sjednotit propagaci české literatury doma i v zahraničí. Instituci bude spravovat příspěvková organizace Ministerstva kultury ČR, Moravská zemská knihovna. Centrum bude zajišťovat jak národní prezentace na knižních veletrzích v zahraničí, tak vysílání českých spisovatelů na akce ve světě nebo např. zajišťovat rezidenční pobyty zahraničním bohemistům v Čechách. Centrum bude také provozovat internetový portál CzechLit a vydávat propagační materiály (<http://www.litcentrum.cz>).

... 15. 10. 2016 byla v Brně odhalena pamětní deska na počest Sira Nicholase Wintona a Thomase Graumanna. Thomas Graumann je křesťanský misionář, který se narodil v židovské sekulární rodině a válku přežil zásluhou aktivit Nicholase Wintona. Deska byla odhalena na jeho rodném domě v Králově Poli.

... Městská knihovna Pohořelice má velmi pěkné webové stránky, na kterých se můžete dočíst, že mezi čtenáři knihovny je i spisovatel. Třináctiletý dlouholetý čtenář knihovny, který získal několikrát i ocenění Čtenář roku, napsal napínavou knížku *Nový spolužák*. Knihovna ji má ve svém fondu a prvotina Ivana Stuchlíka je stále „mezi čtenáři“. Knihovníci jsou na svého čtenáře pyšní.

... Po delší době stagnace a hledání nových prostor pro pobočku Městské knihovny Letovice proběhlo 21. října 2016 slavnostní otevření v Jasinově za účasti starosty města Letovic pana Vladimíra Stejskala. Díky výborné spolupráci s osadním výborem, který zastupuje pan Pavel Pravec, se podařilo umístit knihovnu do multifunkčního prostoru místního kulturního domu. V kulturním programu vystoupily žáčky ZUŠ Letovice pod vedením pana učitele Milana Hakla. Knihovna je otevřena pravidelně každý čtvrtek od 17.00 do 18.00 hodin. Knihy zapůjčené z výměnného fondu regionálního oddělení jsou umístěny ve skříních a mohou začít putovat ke čtenářům. Helena Jalová

O CESTÁCH A PUTOVÁNÍCH

CESTOPISY Z HISTORICKÝCH FONDŮ MZK

Podoby cestopisu od středověku až do 18. století i způsob vnímání vzdálených krajů a jejich obyvatel poznáte na vánoční výstavě Moravské zemské knihovny v Brně. Setkáte se mj. s příběhy Marca Pola, Kryštofa Haranta nebo Angelica Myllera.

OD 12. 12. 2016 DO 11. 2. 2017
V GALERII MZK

